

CZÓBEL MINKA
A VIRRADAT DALAI

BUDAPEST
1896.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2018
A korrektúra az OSZK-t támogató közösségi szolgálat formájában történt.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-398-4 (online)
MEK-18853

TARTALOM

HAJNALBA.

INCANTÁTIÓK.

I. FEHÉR VIRÁGOKHOZ.

II. AZ ANYAFÖLDHÖZ.

III. SÚGARAKHOZ.

NAPKELETKOR.

TAVASZ ÉBREDÉSE.

ESTE FELÉ.

ERDEI PREDIKÁCZIÓ.

A SPHINX HYMNUSA.

FÉLELEM.

HONVÁGY.

FELICITAS.

VIHARBAN.

ALAPHANG.

ZÁRDA-KERTBŐL.

TÁVOLBÓL.

ERDŐS PARTRÓL.

A LÁZADÓ.

A SZERELEM EVOLUTIÓJÁHOZ.

I. KIRÁLYI NÁSZ.

II. SAĪSI KÉP.

III. ÁDÁM ÉS ÉVA.

IV. MEGBÁNÁS.

V. A MÁSIKÉRT.

VI. BÁTHORY ERZSÉBET.

NAPFOLTOK.

A GYŐZEDELMEK.

MAGÁNOS ÚTON.

EGYGYEL TÖBB.

AJTÓZÁRÁS.

ÉJI MADARAK.

BŰNBÁNÓK ZSOLTÁRA.

HERVADT VIRÁGRÓL.

AZ ELSŐ HÓ.

SERENADE.

MICROCOSMOS.

HIT, REMÉNY, SZERETET.

MÁSODIK NOVEMBER.

A FEHÉR HAVAS ÉJSZAKÁBA.

A MÉREGPOHÁR.

A KAPU ELŐTT.

ÚJ BOSZORKÁNY-DALOK.

I. A KINCSRÓL.

II. JELENSÉG.

III. A KÜLDÖTTSÉG.

IV. MODERN TÁJKÉP.
V. A NORNA ÉNEKE.
VI. MOZGÓ SIRKÖVEK.
VII. ÉLVEZET-BOLDOGSÁG.
VIII. HARMATHULLÁS.
IX. BOSZORKÁNY SZERELEM.
X. FÁTYOL.
XI. AZ ITÉLET.
XII. A MAGÁNYOSAK.

SYMBOLISMUS A REALISMUSBAN.

KÉSETT ÁLOM.
EGY GONDOLAT.
ÚJ MAGDOLNA.
ARATÁSKOR.
RÉSZVÉT.
GRANULÁTIÓ.
TÁNCZVIGALOM.
HOMÁLYOS ARANY.
EGY ÚTAS.
HIRNÉV.
EZÜST NYÁRFÁK.
TORONY-LAKÓK.
HOLD FOGYTÁN.
TEMETÉS.
ELJEGYZÉS.
A CSENDES HALLGATÓ.
HARANGSZÓ.
VILLÁMOK KÖZT.
ÖRÖKSÉG.
A VÁRBAN.
PUSZTÁN.
FUTÓ HOMOK.
UTOLSÓ TEKINTET.
BOCSÁSS MEG ANYÁNK!

REALISMUS A SYMBOLISMUSBAN.

GOTHICA.
VENDÉGEK.
A KÖD VÁNDORAI.
ÜRES DIÓK.
KIK ERRE JÁRTAK.
GLORIA.
KÖDKÉPEK.
SÁTÁN HALÁLA.
A MADÁR.
A NAGY ARATÓ.
AZ ÜVEGFAL.
LEVÉLHULLÁSKOR.
ÜNNEPÉLY.
AZ ERDŐ FANTOMJAI.

HAJNALBA.

Virrad, virrad, már látom
A hajnal csillagot.
Virrad, virrad, már látom
A felkelő napot.

Ki bátor, a viharnek
Büszkén szemébe néz, -
Vége a zivatarnak,
Elzúgott már a vész!

A forró, vérborított
Rémes harcztér felett,
Fehéren kivirított
A tiszta szeretet.

Fáradtan mért sohajttok? -
Eloszlott a ború,
Zöld olajágot hajtott
A tövis koszorú.

Hogy látjuk-e virágát?
Ki kérdi? lesz talán
Szem, mely csodálja ágát
Az új nap hajnalán?

Virrad, virrad, már látom
A hajnal csillagot.
Virrad, virrad, már látom
A felkelő napot!

(Anarcs.)

INCANTÁTIÓK.

I.

FEHÉR VIRÁGOKHOZ.

Hogy tiszta legyen a szűz-lelkek álma,
Mint csillogó, ezüstös leveled,
Szép liliom, - hogy kelyhedhez hasonló
Légyen, a megtisztult nagy szeretet,

Oh fehér liliom,
A szűz-leányok álmát
Őrizd meg, szép fehér virág!

* * *

Hogy élvezze halandó földi ember
Az égi boldogságnak mámorát,
Hogy tavasz-ittas, örömteljes szívét
Fehér jázmin illatja fogja át,

Oh fehér jázmin,
A boldogoknak álmát
Őrizd meg, szép fehér virág!

* * *

Hogy el ne sötétüljön soha nekünk
A bűbajos tavaszi éjszaka,
Testünk-lelkünk épségét őrizd, őrizd,
Fehér nárczis tündöklő csillaga,

Oh fehér nárczis,
Ifjak, s öregek álmát
Őrizd meg, szép fehér virág!

* * *

Hogy a kenyér-hozó nyár bő áldása
Terjedjen el anyaföldünk felett
Hogy égből szálljon rá, gyöngéden, lágyan
Mint fehér hulló virág-leveled,

Oh fehér ákác,
A munkás népnek álmát
Őrizd meg, szép fehér virág!

* * *

Hogy a nagy ég kegyelmesen könnyítsen
Hánykódó, megtört szívek kinjain,
Szállj el hozzájuk illatod lehével
Balzsamos gyógyfű, fehér rozmarin,

Oh fehér rozmarin,
A szenvedőknek álmát
Őrizd meg, szép fehér virág!

* * *

Hogy egymástól a sors el ne szakítsa
A tisztán érző, forró sziveket,
Őrködj felettük, hiszen te magad vagy
A titokteljes, bűvös szeretet,
 Oh fehér rózsza,
Szerető szivek álmát,
Őrizd meg, szép fehér virág.

* * *

És hogy ha eltűnik szemünk elől már
Az egész lázas fényes nagy világ,
Őrizd sirunk csendes hűvös nyugalmát,
Érintetlen bűbájos hóvirág,
 Oh fehér hóvirág,
A halottaknak álmát
Őrizd meg, szép fehér virág!

II. AZ ANYAFÖLDHÖZ.

Termelj nekünk hullámozó arany tengert
Kalászbokból. - A szőlő dombon érlelj
Édes bogyót, telítve áldott nedvvel,
Napsugarakból szűrött szenvedélylyel!
 Édes jó anyaföldünk!

Fán, bokron adjál szép piros gyümölcsöt,
A források kristály vizét, oh áld meg!
Állatok rejtekét, erdők magányát,
A sivatagokat, mezőket áld meg!
 Jóságos anyaföldünk!

Szépségedet tedd szebbé. Nagy jószágod
Tedd jobbá még. Hintsél bűvös virágot
Ott is, hol szem nem látja. Szép összhanggal,
Varázslatos fénynyel telítsd világod,
 Drága anyaföldünk!

Tedd széppé minden féregnek, fűszálnak,
Embernek, állatnak az életet,
Távolítsd el megható szép orczádról
A véghetetlen szenvedéseket.
 Kegyelmes anyaföldünk!

Add jószágod, erőd és boldogságod,
Szépségedet minden teremtettnél,
És ha kifáradt, édes nyugalomra
Fogadd be lágyan minden teremtményed,
 Áldott jó anyaföldünk!

III. SÚGARAKHOZ.

Szép holdsugár!
Éltünk felét, a titokzatos éjet,
Hullámozd be tiszta fehér fényeddel,
Hintsd el ezüstös sugáridnak fátylát
Bokrok, fák, álmodó levélzetére,
Mesés fehér virágok hókelyhébe.
Önts el a sivatag égő homokját
S fenn, ember-sohsem-járta szikla völgyben
A végtelen, magános, jég mezőt.
Tüzz rá városok kémény-erdejére
Templomtornyokra, híd-vezetekre.
Sikolj el zúgó távol nádasoknak
Rejtett vizén,
Magános elfelejtett temetőknél
Fehér márvány keresztjei felett,
Szép holdsugár! szép holdsugár! szép fehér holdsugár!

* * *

Jó gyertyaláng!
Tűzhely meleg sugárja, világítsál
Bizalmasan boldog-boldogtalannak,
Barátságos, ragyogó sugaraddal.
Örömet hints gyermekek játékára,
Öregek nyugodalmas ősz fejére.
Vigasztalón, biztatón világítsd meg
Az aggalmakkal telt beteg szobát.
Világítsd be tündöklő sugarakkal
Táncztermek illatos, fényes világát,
Csillanj meg örömteljes sugarakkal
Gyémánt kövek ezerszínű tűzében,
Ártatlan, boldog, ifju szép szemekben,
S halott arczára hosszú gyertyaszálak
Szép meleg, tiszta sugárt hintsetek!
Jó gyertyaláng! jó gyertyaláng! jó, meleg gyertyaláng.

* * *

Nagy villamfény!
Hogy a nyomasztó bűn s betegség, terhes
Zivataros nehéz lég megtisztuljon,
Szeld át az ég komor nehéz felhőit!
Nyilalj át megtisztító izzó fénynyel
A zivataros komor sziveken!
Nagy villamfény! nagy villamfény! hatalmas villamfény!

* * *

Csillagsugár!
Arany szállal szövődj át álmainkon,
Hozd el földünknek távol földek álmát,
Csodás, idegen, nagy világok álmát,
Csillagsugár! csillagsugár! fényes csillagsugár!

* * *

Lidércztüzek!
Kisértetes varázslat tünde fénye,
Mesés, megfoghatatlan bűvös lángok,
Izgatóan tánczolókatok keresztül,
Bűvös ígézet tündér-éjszakáit,
A rémület csodálatos világát
Boszorkányok rejtelmes szép országát,
Lidércztüzek! lidércztüzek! bolygó lidércztüzek!

* * *

Szép napvilág!
Életadó, fényes világosságod
Áraszsa el a föld minden határát,
Fényes, zöld színt adjál fának, bokornak.
Öltöztess ezer színbe a virágot,
Az állatnak adj csillogó szőrt s tollat,
Az embert érleld széppé és erőssé,
Mosd vidámra és ártatlanra szívé.
Az élőknél életerejét tartsd meg,
S a holtakat ébreszd fel új életre,
Szép napvilág! szép napvilág! szép áldott napvilág!

* * *

Oh Szentlélek!
Fényesség, melyet földi szem nem láthat,
Töltsd el lelkünk sűrű nehéz homályát
Magasztos, tiszta fehér égi fényvel!
Engedd, hogy lelkünk fehérebb legyen,
Mint a liliom legtisztább virága,
Világosabb, mint izzó villám fénye,
Tündöklő fehér, erős és világos,
Oh legtisztább, legnagyobb, legfehérebb égi fény!
Oh Szentlélek!

(Anarcs.)

NAPKELETKOR.

Hogy rá nehezednek vállamra az évek,
Annyi édes „jelen” már mind a „múlté” lett,
Annyi gyöngy virág hervadt el a réten.
Annyi fényes csillag égett ki az égen.

S még is, - csodálatos, nem sejtett tünemény:
Csak szebben sugárzik a nagy, örök remény,
Csak tisztábban fénylik a boldogság képe
A nagy, örök szépség széles tengerébe.

Túl sokat is látunk vágyó ifju szemmel,
Közelről oly gyarló az élet, az ember,
Mint megyünk felfelé, hogy az évek szállnak
Mindinkább oszlanak a felhők, az árnyak.

Földi kéz nem szövö, földi szem nem látja,
De folyton növekszik fényeskedő lángja
Az édes, vágytalan, örök boldogságnak.
„Csak a csillag után!” - oszlanak az árnyak.

(Anarcs.)

TAVASZ ÉBREDÉSE.

A tiszta légben fenn hajlongnak, zúgnak,
Könnyű, sötétzöld fenyű koronák,
Minden egyes galyuk bársonyzöld tűjét
A napsugár aranyja futja át.

S lenn a távolban, zúg, zajong a népség,
Kéri a mindennapi kenyeret,
A boldogságnak kéri osztályrészét,
Mely „mindenkié” soha nem lehet.

Boldogtalan népség zajgó zúgása
Boldog erdő-zúgással elvegyül, -
Kék légben szelid fehér felhők úsznak.
Friss könnyű szellő jó a hegy felől!

(Nagy-Eőr.)

ESTE FELÉ.

Sűrűdnék az árnyak
Már a fejem felett,
Egyenként hullanak
Lassan, a levelek.

De szebb a mély alkony,
Mint volt a friss hajnal,
Bódító illattal.
Hangos madár-dallal.

Szebb az alkony, - tisztább
Titokzatos fénye,
Kevesebb a vágya,
Forróbb a reménye.

(Nagy-Eőr.)

ERDEI PREDIKÁCIÓ.

Túláradt áhítatja nagy szívének,
Isten igéjét hirdeté a népnek:
Az üdvözülés, szeretet tanát,
Meváltónk boldogító szózatát.

Tanított, bátorított éjjel-nappal. -
Előbb hallgatták néma ámulattal,
Majd - mintha zúgni kezd a déli szél -
«Ki ez?» kérdék, «mit akar? mit beszél?»

«Szép, szép! de hát nem ilyen ám az élet,
Nem szép szó, vigasz, kenyér kell a népnek!
Nem jó úgy fennhéjázni a magasban.
A munka vár!» - s mind elszélednek lassan.

Város terén a szent magában áll,
Szemére ömlik déli napsugár:
«Hát senki, senki? nincs egy árva lélek?» -
Álmodva indul - az erdőbe téved,
Hol rengő füvek, hosszú zöld galyak,
Virágok, fák feléje hajlanak.
Vig-csicsereregve ágról-ágra száll
Ezer sebes-röptű, vidám madár.

Szárnysuhogással siklik varju, vércse,
Közbe hallatszik édes éneklése
A csalogánynak. Pintyökék dala,
Sárga rigók lágyan-csengő szava.

A lég üde. - Megáll a szent alak,
Gyülekeznek köré a madarak,
Előbb dalolva, majd elhallgat mind.
A szent álmodva rájuk feltekint,
S beszélni kezd, oly izzó áhitattal,
Oly csillogó, bűvös-bájos szavakkal,
Miként nem hallá soha a világ.

Szive kinyilik, mint egy szép virág.
Eszméje kincsét, lelkét mind kitárja,
A hallgató erdőt most által járja
Nagy, égi szeretetnek tiszta fénye,
Egy meg-nem-értett boldogság reménye.

Minden teremtmény jobb életre éled,
Mert érinté a megváltó Szentlélek.

(Anarcs.)

A SPHINX HYMNUSA.

Szeretek élni, forró szenvedélylyel
Nézem az eget, földet és napot;
Membámulom, soh'sem látott varázsként
Estenden az ezernyi csillagot.

Szeretek élni, minden új virágban
Lét boldogsága mosolyog reám,
Mintha minden megrezdülő levélben
Az élet bűvös hangját hallanám.

És élni, élni, hosszan élni vágyom
E szép viruló földcsillagban itt,
Aztán szedni, egy szebb, tisztább alakban
Az ösmeretlen lét virágait.

(Nyiregyháza.)

FÉLELEM.

Hogy elszakadtak messze messze tőlem
Az ismert, kedves, régi alakok,
Idő-homályba olvadtak előlem,
Egymásután de hány is elhagyott!

Feltűnnek lassan mind a múlt ködéből:
Rokon, barát - már alig ismerem -
Nevük hallatára fejem megszedül,
Pedig szerettem őket végtelen.

Egy hű cseléd öreg jószágos arcza,
Egy lány-barátnő - elhervadt virág -
Megtörtek mind a lázas életharczba',
És nélkülök is forog a világ!

Fog is forogni!.... Istenem de félek!
- Milyen aggóató lesz a szeretet -
Körültem még e néhány drága lélek,
Hiszen még élek, hiszen szeretek!

(Nyiregyháza.)

HONVÁGY.

Hisz' virág nyílik minden réten,
Még is - mért nem oly virág nékem,
Mint az, mint az, mely ott terem
Az ismert kedves földeken?

Hisz madár dalol minden ágon,
Mért is nincs oly dal a világon
Mint az, mely ottan hangzik távol
A kedves poros ákáczfáról?

Úton, útfélen házak állnak,
De tán ajtója sincs a háznak?
Betérni egybe sem kívánok,
Nem ismerem, hideg van náluk.

Csak oda száll vágyódva lelkem,
Hol boldogságot, nyugtot leltem:
- Szép fehér ház falusoron -
Én édes drága otthonom!

(Nagy-Eőr.)

FELICITAS.

Oh évek, édes boldog évek száma!
Kinyilik mindeniknek egy virága,
Hogy haladunk a végtelen felé.....
Nagy boldogság.... elszédülök belé.

Soká csak vakon járunk a világon,
Szemünk borítja nehéz sűrű álom,
Lelkünk érzése még mélyen lefogva,
Szívünk a nagy összhangot fel nem fogja.

De egyszer csak - bűvös varázs talán -
Virradni kezd egy szép nap hajnalán,
És látunk, hallunk, - énekelve száll
Szívünkbe minden egyes napsugár,
Özönnel ömlik éltünkre a fény,
Már nincsen vágy, csak boldogság, remény.
Minden színben ezer új árnyalat,
Egy nagy öröklét minden pillanat,
Rá nő szívünkre a szépség hatalma,
Árad, terjed, fejlődik birodalma.
Érezzük fényét, színét, illatát,
Halljuk vizek, fák, csillagok dalát
És nő és nő a szépség merre lépünk,
Míg a nagy ég kinyílt egészen nekünk.

Hogy bírjuk el - ha ilyen szép világod,
Szent Isten - ezt a tenger boldogságot?

(Lipcse-Pojána.)

VIHARBAN.

Hogy zúg a szél, a felhőket
Széttépi, megkapja,
Összevonja, ismét ezer
Foszlányra szaggatja.

Vihar tombol, eltűntek a
Fényes délibábok,
Vad viharban csak egyedül,
Mozdulatlan állók.

Sötét éj lett - miért nézném
A rég leszállt napot?
Fenn az égen keresem a
Legelső csillagot.

(Nagy-Eőr.)

ALAPHANG.

Szép virágos kert lett,
Az én szívem tája,
Benne nő az öröm
Színes bokrétája.

Tiszta gyöngyharmatját
Az egekből kapja,
«Bizalom» a földje,
«Szeretet» a napja.

Áld meg, én Istenem,
E virágos kertet!
Hisz' minden virága
Csak is neked termett!

(Anarcs.)

ZÁRDA-KERTBŐL.

Mint nagy fehér pókok fonódnak, szállnak
Hópelyhek le, halvány elszürkült égről
A fehér földre. - Minden szín, melegség
Kifonnyadt a bealkonyúlt vidékből.

Éjji madár sivit, - majd csend lesz újra.
Csak nesztelenül, halkán lassan szállnak
Fehérlő pelyhek. - Szürkévé fakúltak
A tompa, sűrű, széles fehér árnyak.

(Nagy-Eőr.)

TÁVOLBÓL.

Álmodtam egy varázslatos tavasról,
Mely itt, e földön soha nem virit,
Éreztem, heves, bűvös illatárját,
Láttam bódító, nagy virágait.

Gránátvirágon, rózsán napfény játszott,
És a bibor virág tenger felett
Magasan állt, ezüstös fehér fényben,
Egy lilium: a tiszta szeretet.

A csillagok - ezeket most is látom -
Mély égboltról int a fényes talány:
Mit mond? - Hogy a csodás tavasz virágit
Valamelyen megelhetném talán?

(Anarcs.)

ERDŐS PARTRÓL.

Szakadozik lassan
A Latorcza partja.
Az én életemet a szél
Ide-oda hajtja.

Zöldes hullám felett
Vizi-rózsa szálak,
Ingadozik, hajlik kelyhe
A fehér virágnak.

Mint a vizi-rózsa
Hajlik gondolatom,
De gyökere egyedül csak
A szivedben vagyon.

(Eszeny.)

A LÁZADÓ.

EMBER SZAVA:

«Mért ébresztél fel kinos öntudatra?
Ha tőlünk azt csak ismét elveszed.
Teremtő gunyban rettentő játékot
Élet-halállal, mért játszik kezed?

Hosszú, rejtelmes, nagy küzdelmek árán,
Tudatunkra, oh mért jutott az «ÉN»?
Ha csak széttépett rongy, vad forgatagban
Egy buborék, egy semmi az egyén!

Az élet szörnyű pusztulását látni
Mért nyitád fel a halandó szemet?»

ISTEN SZAVA:

«Szegény vándor - hát nem tanúlsz remélni?
Hisz' én vagyok az örök Szeretet!»

(Anarcs.)

A SZERELEM EVOLUTIÓJÁHOZ.

I.

KIRÁLYI NÁSZ.

(A szerelem evolúciójához.)

Egyedül, a vad ős erdőket járja,
Fején tizennégy ágú koronája
Parancsoló hangjától megremeg
Birodalma a nagy ős rengeteg.

Levél zörrent? - Csak az iramló láb, -
Be a cserjésbe! mind tovább! tovább!
Hol holdvilágos rét hamvas fűvén
Szendén legelget a szarvas-tehén.

De ott, a szélen, már egy más király.
A szarvas felfigyel - büszkén megáll.
Megvillanó szem, - csak egy gondolat:
S a két hatalmas ellen összecsap.

Kövekből szikrákat csal körmük éle,
Agancsuk csattog a nagy néma éjbe'.
Nyögés, dübörgés, halk felszisszenés,
Tompá moraj - majd ismét csöndbe vész.

Megfut az ellen, és a győztes végre
Ráveti szemét a félénk tehenre.
Közeleg hozzá, az húzódik tőle,
Fél, reszket, most már futna is előle.

Tudja, nincs menekülés, jön a végzet,
Már megfogta a rettentő ígézet,
Most megremeg buta, rémülő kéjbe'.
Alázatosan néz a hős szemébe.

Folyik köztük a néma harcz tovább....
Igézőn süt a fényes holdvilág
Az ős szerelem rémes hullámára:
Erőszaknak kegyetlen nagy jogára.

(Ivanyova.)

II.

SAĬSI KÉP.

(A szerelem evolúciójához.)

Szép asszony volt, fiatal volt,
Öreg volt a férje,
Nyiló tavasz tüzet öntött
Heves ifjú vérbe.

Csalogány szólt, rózsák nyíltak. -

«De mit ér az élet?

Hisz számomra nincs szerelem!

Hisz' tán nem is élek?»

«Áldott ember, szeretem is» -

S rá néz az urára...

«Boldogságot még se lelek

Ölelő karjába'»

Fűszál hajlik, virág nyílik

Az illatos réten,

«Mért nem jöttél előbb, édes?

Itt várlak már régen!»

«Jaj az uram! ha megtudná! -»

««Ugyan mit is bánod,

Egy-két sárkány ha őrizi is

Ezt a menyországot?»»»

Reszket, halványúl az asszony,

Beszédül karjába.

Most, így, vele, keblén száll az

Igért mennyországba.

«Nem, - még se leszek szeretőd!»

S eldobja magától.

Most már fél a nagy, közelgő

Nehéz boldogságtól.

Majd a másik ezer csókkal

Szép szemét lezárja.

Ezer forró, örült csókkal

Felel rá a szája.

«Boldog leszek!...»

Órák múlnak,

Sötét lett a réten,

Fényes esthajnali csillag

Ragyog fenn az égen.

Úgy érzi az asszony mintha

Legvégső reménye

Feloszlana, beolvadna

Az esteli fénybe.

Mintha mostan felébredne,

Elhagyná az álmot:

«Mindhiába! nincs boldogság

Ezen a világon!»

«Fázom!» mondja, s csengő szava

Keserű lett s érdes. - - -

Közömbösen szól a férfi:

«Csak menj haza, édes!»

(Mándok.)

III.

ÁDÁM ÉS ÉVA.

(A szerelem evolúciójához.)

Szép kis leány, édes kis lány,
Gyöngé még egészen;
Minden szava, mozdúlata
Pirulásba vészen.

Mellette ül szerelmesen
Völegénye, párja,
Büszke, boldog, gondolja tán:
Ő a föld királya?

Boldog érzés! - Mámorító
Édes szerelemnek
Nagy hulláma körülfolya -
Már az égbe mennek!

Úgy élnek, mint virágszálak
Szép, illatos nyárban,
Harmathulló, fényes reggel,
Arany napsugárban.

De egyszerre - éles fulánk
Jön az ölelésbe,
Bele csúszik, bele siklik
Az öskigyó mérge.

Meleg, nyári andalító,
Holdsugáros éjjel -
Lombsátorból zene hallszik,
Fény sugárzik széjjel.

Zene hallszik, fény sugárzik,
A vendégek gyűlnek,
Lombsátorban, holdvilágnál
Lakodalmat ülnek.

Lassan, lassan oszladozik
Mámora az éjnek,
Hidegebb lett, szintelenebb
Fénye a holdfénynek.

Szürkületkor, fázik, remeg
A fiatal asszony.
Ha oly édes a szerelem,
Könnyet mért fakaszszon.

Könnyü mégis mért gyülemlik
Fiatal szemébe?
Mért oly üres keserűség
A tekintetébe?

Férje, mostan megöleli, - - - -
Ő már alig bánja,
És a férfi? - szereti még?
Vagy inkább csak szánja? - - -

Végzetlen pusztaságban
Előttük az élet,
Most tudják csak, hogy ők eddig
Édenkertben éltek.

(Anarcs.)

IV.

MEGBÁNÁS.

(A szerelem evolúciójához.)

Leveté csillogó ruháját,
Szerényen öltözött.
Mégis kitünt szépsége, bája
Itt a sok nép között.

Arany szálakban kondorúlt rá
Köpenyére haja,
Sűrű fátylán mégis kivillant
Szemének sugara.....

Öt lelkipásztor, rácsból fedve, -
Komolyan ülnek itt,
Öt gyóntató székekben hallgatják
A népek vétkeit.

S a bűnösnek kegyelmesen szól
Feloldozó szavuk,
Az örök égi irgalomtól
Megenyhül bánatuk.

Felnéz az asszony: «mé'khez menjek?»
Amott egy ifju pap:
Arcza már nem is földi lényé,
Tisztább és boldogabb.

Először gyóntat életében.
Mély áhitat szemén -
Az asszony már előtte térdel,
Sóhajt, zokog szegény.

Elmondja néki megtört hangon:
Hogy, mikép vétkezett,
Száz csalfa csókkal, s milyen fájó
Az az emlékezet.

Borzadva hallgatja az ifju.
Mostan szívébe kap
Marón a kérdés: kiért tette?
Hát az volt boldogabb?

Végtelen fájó szájalommal
Hallgatja majd tovább,
Előtte felcsillan a vétek
Mint tünde délibáb.

Utálat támad most szívében,
Utálat és harag:
Ha oly irtóztató a vétek,
Mért oly szép az alak?

Szemét lezárja: hozzám fordult,
Az égi irgalom
Kezembe' van, - lelkének fényét
Én visszaadhatom.

«Feloldalak! menj és ne vétkezz,
Csakis tisztán szeress!»
Tisztult a nő, de szívben vétkes
Az ifju szerzetes.

(Késmárk.)

V.

A MÁSIKÉRT.

(A szerelem evolúciójához.)

Egész álló reggel
Csak az Istent kérte:
«Messze van, messze van!
Mit tehetek érte?

Az én drága fiam,
Idegen országba',
Veszélyes utakon,
Egyedül, magába!

Hátha beteg? hátha
Környezi a bánat?
Hátha most szívében
Keserűség támad?

Vágyódnék egy hangra,
Egy szelid jó szóra,
Hiába, nem akad
Hü vigasztalóra!»

Feláll most az asszony,
Tördeli a kezét,
Ajakán elapad
A magányos beszéd.

Nem tudja mit tegyen
Elárvúlt szívével
Türelmetlen lázas
Forró szerelmével.

Kinéz: - lám egy vándor
Megy az ablak alatt,
Elhevült, eltikadt,
Csak fáradtan halad.

Megy az asszony gyorsan,
Hüs italt visz néki,
«Honnan jön, merre megy?»
Nagy szívesen kérdi.

«Köszönöm...» A vándor -
Elhaladt már régen,
Kisebbül alakja
Ott az út mentében.

Hosszan néz az asszony
Vágyódva utánna -
Mintha csak ott járna
A fia nyomába.

Mintha a távolból
Egy ösmert hang szólna,
Mintha csak egy percze
Fiát látta volna.

(Nagy-Eőr.)

VI.
BÁTHORY ERZSÉBET.
(A szerelem evolúciójához.)

I.
ELSŐ INCARNATIO: AZ ASSZONY.

Szürke szeme felvilágít a sötétlő éjben.
Hajlik, símul Nádasdyhoz: - «édes uram, férjem!»
Csókot szedne ajakáról, melynek nincsen párja,
Mely a világ boldogságát mind magába zárja.

Elmúlt a csók - fáradság szállt az asszony szívébe:
«Ez is csak az, mint a többi.» - Kegyetlen lett képe. -
Ujból fellobban szívében a szenvedély lángja,
Vágynak, bűnnek tűzkévéjét fel az égig hányja:

«Talán nem vagyok elég szép? Vérben fürdök holnap! -
Meleg vérből bűbáj-varázs majd testembe olvad.
Szép, szép leszek! - no és aztán? - férfi ölel végre!
Tompa, izetlen az öröm minden ölelésbe'.

Még is - hátha? - majd ha azt a piros vért meglátom?»

Lecsendesül - elnyomja a lázas nehéz álom.

Másnap rémes sikoltozás, ijeszti a népet:
Fenn a várban ünnepélyt tart Báthory Erzsébet.

Nem hintenek virágokat, nem is zene járja,
Csak iszonyú halálhörgés megy élvezet-árba.

Mozdulatlan hosszan nézi Báthory Erzsébet
Az áldozat torzult arczán hogy fagy meg az élet.

Földfeletti, bűnös kéjre tanítja a sátán.
Lélegzete majd elakad, hideg fut át hátán.

Felsivit most vércsemódra: «élek én is végre!»
Őrült zilált mosolylyal néz a szétfolyó vérbe.

II. MÁSODIK INCARNATIÓ. AZ APÁCZA.

Undor költészete
Szívébe szálla.
Eljött a szeretet
Egy fénysugárja.

«Oly sok a szenvedő!»....
Könnyíteni vágyott, -
Magától elvetett
Napfényt, virágot.

Fehér fátyol fején,
Haldokló mellett
Virraszt a zárda-szűz.
- «Szűnt a lehellet?» -

Vonaglik a beteg
Legvégső harcza'.
Hideg kővé mered
Most a lány arcza.

Kérlelhetlen hideg
Lett szeme éle,
Merev mosolyba vész
Két ajka széle:

«Ime kezemben van
Halál és élet.
Most csak egy mozdulat!.....»
- A beteg éled. -

«Nővér, egy csöpp vizet!»

Már nyúl utána,
De már a gondolat
Megtört a lányba.

Rossz gondolatja volt -
De im már vége.
Szívére visszatért
A csöndes béke.

Hajlik az ágy felé
Gyöngéden, szépen,
Végtelen fájdalom
Szelid szemében.

Ápolja gondosan,
- Tovább nem állja.
Örülten felrohan
A kápolnába.

Itt az oltár előtt
Hosszasan térdel,
Sir és imádkozik
Vad szenvedélylyel:

«Bocsásd meg, oh Uram,
Bocsásd meg nekünk,
Hogy vétünk, szenvedünk,
Hogy testben élünk!»

III.

HARMADIK INCARNATIO.

A LILIOM.

Alakja lányé volt, de fehér lelke
Izzó csillagsugár, liliom kelyhe.
Ha földies salak jött közelébe,
Nyomban elégeté nagy szenvedélye.
Vétekhez is hajlott, de gyöngéd kézzel,
Végtelen száanalom, nagy elnézéssel.

Érzése tűz volt, melynek tiszta lángja
Földünk felett, a magas égbe szálla.

Már meg nem érthete földi szerelmet,
Forróbb érzés virúlt a régi helyett.

Boldog volt, mert kiviritott szívében,
Kápráztató tündöklő fehérségben
A szenvedély legfényesebb virága:
A lélek folt nélküli tisztasága.

(Nagy-Eőr.)

NAPFOLTOK.

A GYŐZEDELMEK.

(Rythmicus próza.)

Rettentő éjjel vett ismét körül.
Mintha a nagy, sötétké - zöldes égen
Fogyatkoznának mind a csillagok,
Szinük megvan még, de már fényük bágyadt,
Mint ércz-lapé, mely elhomályosúl
Az idő nedves rothasztó lehétől.

Tavasza van - millió, igéző alakban
Fejlődik, fénylik, duzzad, nő az élet;
S én mind e millió bűbajos alakban
Látom a rémes, nagy enyészetet.

De hisz' ott van a gondolat, az eszme,
Ez nem enyészik el, - örök, hatalmas. -

Csodás jelenség tűnik fel az égen:
Előbb, úgy képzelem, egy sűrű felleg
De aztán, hogy mélyebben, jobban nézem,
Látom a sűrű, szétfosló felhőben,
A földnek minden régi istenségét:

Amott a nagy Pán hét-ágú sipjával,
Mellette Buddha roncsolt, széttört szobra.
Tovább, csodálatos állatfejű,
Rég megimádott, mesés istenek
Gomolygva köztük, mint folyamnak habja
Sötét démonok, fényes angyalok.

A sötétség, a fénynek istensége,
S mellettük még számtalan ismeretlen
Nagy isten, kinek már nevét se tudjuk,
Kinek jelvényét már nem ismerhetjük.

Felettük ül borzalmas nyugalomban
Egy rémes Sphinx.

Két szárnya széjjel bontva,
Elfedi az ég legszélso határát.
Nagy zöld szeme oly élesen világít
Hogy elsötétül tőle minden csillag.
S zárt, néma keskeny ajka mintha szólna:

«Látjátok, még az eszme is halandó.
Minden, minden a nagy enyészeté.
Csak én vagyok egyedül halhatatlan,
Én a rettentő, borzalmas, kegyetlen,
Megfejtethetlen örökös Talány.»

(Anarcs.)

MAGÁNOS ÚTON.

Hiába szólok, nem felelhet senki,
Nem érti senki, senki meg szavam,
A rettentő, félelmes pusztaságon
Magam vagyok, egyedül, egymagam.

Ki távol áll, ki alantabb, ki feljebb,
De vélem egyik, egyik sem rokon,
Előre csak! fáradtan, összetörve,
Vad, tövises, magános utakon.

S te fenn az égben, Te Örök-magános,
Meghallod-e kiáltó gyermeked?
Vagy te is oly magasan állsz felettem,
Hogy szavam soha meg nem értheted?

(Anarcs.)

EGYGYEL TÖBB.

Ismét megkondúlt a harang.
Kiért? - Egy nevet hoz a szél,
Csak úgy esik lábam elé
Mint egy hervadt, száraz levél.

Rokonaim, barátaim
Mind elhagynak lassan, lassan,
Rá sem érek, hogy egyenkint.
Mindegyiket elsirassam.

Ismét, ismét! - hogy magamba
Maradok e pusztaságon,
Ismét egygyel kevesebb itt,
Egygyel több a más világon.

(Anarcs.)

AJTÓZÁRÁS.

Árnyas kert aljából, kis ház felé látok,
Csak úgy önti hozzám a gyertyavilágot.

Körül font sugárja, meleg gyertyafénynek,
Amott a ház előtt nevetnek, beszélnek.

Jő a hang, jő a fény, hívogató szála,
- Ösmeretlen vigság hozzám miért szállna? -

Megyek - tán belőle nékem is lesz részem? -
Bezárták az ajtót - sötét lett egészen...

(Anarcs.)

ÉJI MADARAK.

Átmelegült léghullám hozza - hordja
Rétek, kertek, mezőknek illatát.
Jóságosan mély álmot szótt szívemre
A nyár, a fény, a számtalan virág.

Széthullámozó ezüstös álmaimból
Gondolatim seregje felriad,
Mint holdsütött erdő magányos mélyén
Nagy sűrű szárnyú éji madarak.

(Anarcs.)

BŰNBÁNÓK ZSOLTÁRA.

Szent hatalmas örök Isten,
Szánd meg, szánd meg vétkeinket!
Élet tenger-bánatában,
Vigasztald meg sziveinket!

Tél fehérlik, tavasz zöldel,
Évek jönnek, mulnak évek,
S körülöttünk nagy hullámban
Nő a bánat, nő a véték.

Fejünk felett tiszta kékben
Ragyog az ég, - mindhiába,
Mindhiába fénylik nekünk
A nap és a hold sugárja.

Szépségét már meg nem értjük,
Nem láthatjuk, - szemünk bágyadt,
Bánatunktól, vétkeinktől
Szivünk meddő, lelkünk fáradt.

Ne hagy vesznünk a sötétben,
Irgalmazz! segíts mi rajtunk,
Kik a halál árnyékában
Tört szívvel hozzád sohajtunk.

Felkiáltok éjjel-nappal,
Szavam addig száll az égbe
Míg lekényszeríti hozzám
Irgalmad, kegyelmed végre.

Szent, hatalmas örök Isten
Szánd meg szánd, meg vétkeinket;
Földi élet bánatában
Vigasztald meg sziveinket!

(Késmárk.)

HERVADT VIRÁGRÓL.

Árok mentén egy kórót találtam,
Csak hat hete, hogy virágba láttam.
Halvány színű kék virág volt rajta:
Búzavirág, az útszéli fajta.

Hogy kifogyott a szín a virágból!
Hogy lehullt a zöld levél a fáról!
Nyár volt akkor, ősz lett már azóta -
Elmulásról az a régi nóta.

Akkor még tán nap is volt az égen?
Csak hat hete! - Istenem de régen!
Mi különbség, hogy észre sem veszem?
- Hiszen akkor élt még a kedvesem.

(Mándok.)

AZ ELSŐ HÓ.

Álomhozóan hullnak fehér pelyhek
Nagy szürke égből, az elalvó földre.
Fehér lepellel lágyan leborítva
Elmúlt tavasz világos színes zöldje.

Elmúlt tavasz virág-illatja kábit -
Oly fárasztó az élet - alig várom
Hogy elfödjön tiszta fehér nyugalmad
Hosszantartó titokzatos nagy álom.

(Mándok.)

SERENADE.

Nem lehet, nem lehet!
- Sötét lett az éjjel. -
Hiába küzdöttem
Rémek seregével.
Jöttek szárcsalábon
Denevérek szárnyán,
Tomboló viharban,
Villámok sugárján.

Vad felhők vonulnak
A csillagos égre,
Felzúdul a tenger
Titokzatos mélye.
Sivító sirályok
Hasítják a léget
Szárnyukkal szelik a
Bibor sötétséget.

Hánykódó föld, minden
Halottját kihányja,
Felette czikkázik
A villámok lángja:
Csak hogy jobban lássam!
- Behúnyom szememet -
Tán még menekülök?
Nem lehet! nem lehet!

Jó! ha nincs út vissza,
- Lesz valahol vége! -
Előre hát bátran
Be a sötétségbe!
Nem kérde hol? merre?
Szivem bele kábul.....
- Addig álmodhatok
Egy fehér virágról. -
(Anarcs.)

MICROCOSMOS.

Valaki meghalt - nem sokan siratják,
Hisz már oly rég beteges volt szegény,
Aztán még annyin, annyin vannak itten.
Mit is jelent sok közül egy egyén?

Mit is jelent - ha elhervad a réten
Milliók közül, egy egyes virág?....
Nem is gyanítják hogy ez alvó szemmel
Lezáródott egy egész nagy világ.

Hogy soha többé így nem tükröződik
A mindenség már halandó szemén.
Lesz szín is, fény is, de már soha többé
Nem az a szín, és már nem az a fény...

Az őszirózsát legjobban szerette -
Másképp látta a virágcsillagot
Mint mi - kigyótól rettegett, mert jobban
Érezte, mint mi, az irtózatot.

Hozzá hasonlók lesznek ezren, százan,
De őt már, mint felhőt az őszi szél
A halál elseperte - egy világ volt -
Hát van a fán egyforma két levél?

Minden lehunyt szempár egy hulló csillag, -
Megösmérjük majd külön sugarán?
S e számtalan letűnt elmúlt világot
Az Isten szívéen megleljük talán?

(Nagy-Eőr.)

HIT, REMÉNY, SZERETET.

Hogy rohan a földgömb sűrű éjszakába,
Piros visszfény támad mindenütt nyomába:
Égő városoknak felcsillanó fénye
Nehéz füstfelhővel elvegyül a légbe.

Amott, most omlik be a nagy istenháza,
Ott egy szalmafedél dől be sziporkázva.
Vad kétségbeesett jajgató emberek,
Hajléktalan mind, mind, ifju, öreg, gyerek.

Viritó bűbajos gyümölcsös aljában
Egy holttest terül el, az éji magányban.
Ifju volt, erős volt - megölte a társa. -
Most csak azt várja a gyilkos, hogy elássa.

És ottan távolabb, rozs elszárad zöldön
Vértenger terjed szét eltaposott földön.
Mecsonkúlt halottak, mint búza elvetve,
Fekete hollóktól megszállva ellepve.

Egyén, egyén ellen, faj faj ellen támad,
Irtó dühvel vínak véres nagy csatákat.
Pirosuló oszlopként csapnak fel a lángok
Úgy tükrözik vissza a nagy Océánok.

Óriás viz-szeme a nagy mindenségnek
Bámúlva nézi, mint harcolnak a népek
Vér és láng mindenütt, bűnök mocska, korma,
Minden fehér virág a sárba tiporva.

Fenn, fenn a szédítő, magas távolságba'
Jég és hóborított csúcsok koronája,
Komoran tekintnek mind alá a földre
Könyeiket ontják e siralomvölgybe.

Hozzájuk is felszáll izzó vérszemével
A lángok követje, perzselő lehével.
Olvad az örök hó, az örök jég lágyul
Le a völgyek felé megindul magától.

A résztvevő öreg hegyek hiszik talán
Hogy ők segíthetnek föld nyomorán, baján?
Hogy vizükkel azt a lángot elolthatják
Hogy azt a vértengert talán lemoshatják,
Melyet lenn a vadság s gyűlölség teremtet,
Készít társ a társnak, ember az embernek?

Izzó sötétségből, most mintha kiválna
Három bűvös alak fehér fátyolszárnya,
Bűbajos szemükből tiszta sugár árad
Jártuk nyomán tiszta világosság támad.

Itt a vigasztalás!.....

De csak szállnak feljebb
Már távol lebegnek, mint egy fehér felleg,
Új bolygót keresnek. -

Örökre, örökre
Elhagyták a földet. - Átok hullt e rögre.

Ismét csak sötétség! - Ott a felhők felett
Szállnak tovább, tovább: Hit, Remény, Szeretet!

Korom, hamú, üszök, borítja a földet,
Halál jég-hulláma jár át hegyet-völgyet.
Szegény átkos bolygó, elhagyva, kiégve
Czéltaianul forog a nagy mindenségbe. -

Oh ha az a fény még egyszer visszaszállna!
- Távol, távolból int a boldogság álma. -
Csak egyszer áradna még szét a föld felett
Fehér sugaratok: Hit, Remény, Szeretet!

(Budapest.)

MÁSODIK NOVEMBER.

Halottak napja! minden, minden siron
Virágfüzér, koszorú, gyertyafény,
Minden lángban a szeretet sugárja,
Egy vágyó gondolat, forró remény.

S midőn a kis gyertyák már mind leégtek,
Egy angyal száll a sirdombok felett,
Összegyűjti az elrepülő lángot,
A fénysugárt, mit a láng szétvetett.

Az égbe viszi - és a fehér lelkek
Boldogsága mélyebb lesz és nagyobb,
Mint körültek a föld legtisztább fénye,
A szeretet sugárja felragyog.

(Anarcs.)

A FEHÉR HAVAS ÉJSZAKÁBA.

Kristályos hó fehérleple
Széles, hideg mezőkre vetve,
Fellobban ezer csillag lángja
A fehér, havas éjszakába.

Fehér pehely hull minden ágról,
Bagoly szállt el a havas fáról,
Hangtalanul siklik be szárnya
A fehér, havas éjszakába.

És ott egy kóbor, árva lélek,
Hidegtől dermed, hóba téved,
Ki néz utánna, és ki várja
A fehér havas éjszakába?

(Kis-Kartal.)

A MÉREGPOHÁR.

Régen csak királyok s hősök
ihattak belőle,
Nehéz ital volt, mind meg is
részegedtek tőle.

A szenvedő nyomorúlt nép
irigykedve látta:
Milyen boldog, hogyan élvez
vezére, királya.

Palotákba lassan száll fel
siránkozó hangja,
Majd csendes panaszát váltja,
követelő hangra:

Boldogságból osztályrészünk
adjátok! adjátok!
Élvezni akarunk mint ti,
hatalmas királyok!

A haldokló vezéreknek
elernyedtt kezéből
Kiesett az aranyserleg,
ajakuk megkékül.

«Ime itt van, igyátok, ha
úgy megirigylétek!
Igyátok a nagy, halálos,
vak egyenlőséget!

Egyenlők leszünk már eztán,
élvezzétek eztet!
S ti is csak úgy mint mi, mind mind
pusztultok, elvesztek.»

Közéjük esett a serleg,
tartalma előmlött,
De csak újra friss nedüvel
megtölté az ördög.

És a népből százezer kéz
mohón nyúlt utánna,
Azt képzelték, benne rejlik
boldogság talánya.

S nemzedékről nemzedékre
száll a gyilkos méreg
Bele romlik teste-lelke
minden nemzedéknek.

S ők még keblükhöz szorítják
aszott hűdött kézzel
A serleget - «minden jól van
ha csak *ez* nem vész' el!»

Fáradt ajkuk belemártják
rettegve, remélve,
Számukra csak benne rejlik
gyógyulás reménye.

És fonyadnak és száradnak
nyomorúltan vesznek
Attól, a mit «boldogságnak»
«édesnek» neveznek.

Mint volt egykor a «nagyoké»,
most a népek mérge:
Kegyetlenség, érzékiesség
rémes keveréke.

(Anarcs.)

A KAPU ELŐTT.

Hogy zsibongnak, hogy tolakodnak egyre
Fel, fel, azon komor sötétlő hegyre,
Hol titokzatos, rejtelmes bejárat
Védi a «túlphant» mint egy titkos várat.

Bár merre is vigyen az élet útja,
Csak egy a vég - mindenki sejti, tudja.
- Még is, ha oda jut - mi bamba szemmel
Néz félve a kapura állat, ember.

Egyenlőségről álmodnak a népek,
Üldik, e mindörökké csalfa képet,
De egyenlő lesz mind, ki erre járhat.
Az *Egyenlőség* ez a nagy bejárat.

Eltűntek ott a kapun már, de hányan!
Azért sötétség marad a talányban.
Ha egyik-másik félve visszatérne -
Taszítja a tömeg - megroksad térde.

Nincs visszatérés - a kapu bezárul -
Hír sem jön hozzánk a titkos határról.
Eltűnik benne ember, virág, állat
Minden életet elnyel e bejárat.

De belül, mintha távol viszhang kelne
Mintha egy angyal halkán énekelne.
Mi vad zsibongás, zaj a kapun innen,
Ott? - tán világosabban szól az Isten!
(Nagy-Eőr.)

UJ BOSZORKÁNY-DALOK.

I.

A KINCSRÓL.

Ösmeritek jól az anyag értékét,
Mi «hasznos» és mi kézzel fogható,
Az előtt leborultok hő imában,
S hirdetitek: im itt van a «való»!

Élvezni is tudjátok a gyönyört még
Mely undort kelt, a «másnap» hajnalán
De a gyönyör, mely örök, s változatlan,
Előttetek csak rejtelmes talány.

Ösmeritek a «látható» világot
De a léleknek titkos rejtekét,
Fehér, csillámló, fényes boldogságát,
Nevetitek, mint hóbortos mesét.

Mondjátok: csak ti éltek a «valónak»,
Mégis, mért lesz orczátok szomorú,
Ha mámoros fejetekről lefonyad
A porban hulló öröm-koszorú?

Irigylő szemmel nem tudlak csodálni,
Nem kérdem: melyik köztünk boldogabb?
Vegyétek a föld poros osztályrészét
S hagyjátok nékem meg az álmokat!

(Anarcs.)

II.

JELENSÉG.

Hosszú fehér ruhája
Sepri a rét füvét.
Kakukfű illat árad
Körülte szerte szét.

Zölde-fehér bürökből
Koszorú van fején,
Felette lány hullámban
A csöndes déli fény.

Nyomán, hajló fűszálak
Hosszan meginganak,
Bogár, méh, tarka pillék
Körülte zsonganak.

Halad mint déli álom -
Most vissza néz a lány,
Szitakötő pihent meg
Leomló fátyolán.

Kezében hosszú kéve:
Ezerjófű, beléndek,
Áldott gyógyfű az egyik
A másik gyilkos méreg.

Hol halad, balra, kigyók
Nőnek minden bokorban,
Jobbra, liliomszálak
Fehérlő, hosszú sorban.

(Nagy-Eőr.)

III. A KÜLDÖTTSÉG.

Megjelentek, diszes ruhákban
Magános, árva küszöbén,
Kinéz a lány: mit is jelenthet
Ennyi, sohsemlátott egyén?

«Isten hozott! Mi kívánságtok?
Pihenni jöttetek talán,
Vagy szomjuság vezet lakomba?
Jó szívvél látlak!» mond a lány.

«Nem, csak végetted, érted jöttünk.» -
S előtte mélyen hajlanak.

«Ne hervadj itten a magányban,
Szánunk te bűvös szép alak.»

«Jer közzénk, légy hozzánk hasonló,
Feléd a boldogság ragyog»
Nyugodtan felel a boszorkány:
«De hiszen én boldog vagyok!»

«Boldog! hallottátok mit mondott?
Ez nem lehet, ez nem szabad!
Erősebb akarsz nálunk lenni?
Old le legalább szárnyadat».

«Szárnyam! hát nekem lenne szárnyam?
S ez vétek volna? vagy erény?
De hát mit árt, mit árt ez néktek?
Hisz bogárnak sem ártok én!»

«Hát még sem érted?» s durva hangon
Szól ajkukról a vallomás:
«Légy bűnös, vétkes, szennyes, gyöngé,
Csak ne erősebb, csak ne *más*.»

Szavuk értelmét fel nem fogja,
Csak merőn, hosszan néz a lány,
Zöld fátyolszárnya széjjel bontva
Rengő harangvirág haján.

«Jó, pusztulj hát!» és elszélednek
Másnap a hajlék lángban áll,
De a boszorkány érintetlen
Zöld fátyolszárnján tova száll.

(Nagy-Eőr.)

IV. MODERN TÁJKÉP.

Tegnap még gyöngyvirágok nyíltak,
Ma, vége már a nyárnak;
Tegnap a nagy Pán járt az erdőn,
Ma, csak Satyrok járnak.

Feltűnnek hűvös bokrok alján,
Undok-vigan nevetnek,
Jelképei: - minden mulandó
Megútált élvezetnek.

A boldogság fehér virága
Már porba hullott régen,
Csak mérges, sárgás-zöld beléndek,
Bojtorján nyit a réten.

Nehéz felhők jönnek nyugatról,
Majd kelet felé szállnak,
Vihar jön, - hosszú őszi eső -
Hisz vége már a nyárnak.

(Nagy-Eőr.)

V. A NORNA ÉNEKE.

Csak be a ködbe!
Hisz köd az élet,
Belé napsugár
Alig hogy téved.

Csak rémület-szülő
Sötétlő árnyak,
Tán körvonalja
Kiszáradt fáknak?

És amott távol
A ködön keresztül,
Tán örök tavasznak
Visszfénye rezdül?

Csak be a ködbe! -
Pihenni vágyom.
Az élet fáraszt.
Meglep az álom.

Kitérés nincsen,
Csak be a ködbe!
Rövid időre?
Vagy mindörökre?

(Mándok.)

VI. MOZGÓ SIRKÖVEK.

Nyugodt a tó sötétzöld lapja,
- Megcsillan rajta az ég napja -
Titokteljes, rejtelmes mélye,
Mint forró szívek szenvedélye.

Felül a viz tisztának látszik,
De lenn a rémület tanyázik.
Mozdúl a tó, ha földi élet
Titokzatos mélyébe téved.

Elsimúl ismét minden habja,
Halottját többé ki nem adja,
Nem látnak többé napvilágot
Aluszszaik lent az örök álmot.

Szülők sirjukhoz sohse mennek,
Sirkő nem jelzi hol pihennek
Csak hosszú vízi rózsák szálak,
- Gyökerük tán szívükben támad? -

Ha őket már rég elfeledtük
Víz rózsák viraszt felettük.

* * *

Hosszú holdfényes éjszakákon
Csendes ott lenn az örök álom?

(Anarcs.)

VII. ÉLVEZET-BOLDOGSÁG.

Bűvös bájos rózsát kerestél,
De csak tövist találtál,
Nem juthatál a boldogsághoz,
Mert - élvezetre vágytál.

Napfény ömlik rád, s lelked megfagy
Az éltető sugárnál,
Szépségét, fényét már nem látod,
Mert - élvezetre vágytál.

Szerelmet leltél - fonnyadóbb volt
A hervadó virágnál,
És most többé nem tudsz szeretni
Mert - élvezetre vágytál.

Már kezdettől enyészete lett
Az élvezet virága,
Sohsem nyilhat, sohasem virulhat
Mert minden féreg rágja.

Az élvezet nem létezik - nincs,
- Egy álmoképnek árnya -
De tündöklő fehér valóság
A boldogság virága.

Az élvezet felcsillanó fény
Sötét undok mocsárba'
De csillagnál szebb, tisztább fényű
A boldogság virága.

Bűzös mocsár lidércz-tüzében
Mért üldöd azt az álmot?
- Hisz soha meg sem közelítéd -
Keresd a boldogságot!

VIII. HARMATHULLÁS.

Bűbájos éj! bódítón száll a légben
Hársfáknak holdsugáros illata,
Holdfénytől, csillagfénytől, fénybogártól
Tündöklő lett az árnyas éjszaka.

Az ismert, napvilágos, földi élet
Varázslatos homályba elmerül,
Lelkünk felett az éj ezüstös fátyla
Megnyugtaton, gyöngéden elterül.

Egy angyal hosszú fényes fátyolszárnya
Siklik most el az alvó föld felett,
Hajlongó fűszálakra hinti, szórja
A tündöklő, nagy harmatcseppeket.

(Anarcs.)

IX. BOSZORKÁNY SZERELEM.

Hagyjatok, hagyjatok
Magános utamon!
Itten a boldogság,
Itt a nyugalom.

Poros országúton
Ugyan minek járnék?
Túl erős ott a fény,
Túl sötét az árnyék.

Túl sok népet látok
Ottan jönni-menni,
Ezeknek nem lehet
Lelkem soha semmi.

Vigaszt hogy vihetnék
Járó-kező népnek?
Mikor meg sem állnak
Hisz' még rá sem érnek.

De magános úton
Ha elémbe téved
Fáradt, összetörött
Elhagyatott lélek:

Vigaszt mondok neki,
Szívemre ölelem,
- Ennyit jelent nékem
Csakis a szerelem! -

(Nagy-Eőr.)

X. FÁTYOL.

Boszorkány-lányok fátyolt szőnek
A holdvilágos réten,
Pókhálószerű, csillagsugárból. -
Lement a nap már régen.

És véle ment zajló morajjal
A durva élet árja,
Csak harmatcseppen siklik lágyan
Fehér moly-lepkék szárnya.

«Ott, - hallottátok? - Ember-léptek»...
A szép boszorkány-lányok
Lehúzódnak. - Rengő nagy füben
Világít zöld ruhájuk.

«Csak meg ne lásson, meg ne lessen!
Szüzi erőnk ellágyúl
Ember sivár tekintetétől
Ember mézes szavától!» -

Lehúzódnak. Nagy félelemtől
Karjuk egymásba fonják
S a fátyol alig-kész szövetjét
Maguk felébe vonják.

Védőn rájuk borúl a fátyol
Könnyü fehérlő leple.
Az emberek mondják: «a rétet
Ködfelhő hogy belepte!»

(Nagy-Eőr.)

XI. AZ ITÉLET.

«Ne szólj többet, hiába, nincs mentséged
Büvös tekintet, szép szó hasztalan,
Oly rettentő, irtóztató nagy vétked,
Átkos lettél, örökre jogtalan».

««De hát mi vétkem?»»

«Miért élsz magadba?»

««Szeretem az erdőt, a szép mezőt,
Gonoszat soha, soha nem műveltem
Csak kissé jobb vagyok mint az előtt.»»

«Csinos legény kért. Hú hitves kezébe
Miért nem teszed soha se kezéd?»
««Mert egyedül *tisztán* tudok szeretni
S ő is talán engem tisztán szeret?»»

«Mért nem szereztél tüzhelyet, családot?
Hisz szép vagy, hát miért nincsen gyermeked?»
««Gyermeke mind, ki hozzám jó segélyért,
És csak is az, mert - tisztán szeretek.»»

«Miért nincs könyed, hogy ha mások sírnak? »

««Segítek nekik!»»

«Oh ez nem elég!»

«Nincs férje, nincs családja, nincsen köny!

Átkos boszorkány! rémes szörnyűség!

«Máglyára véle! látjátok mi vétkes!

Boszorkányság, *bűbájban* egyaránt!»

- Nem volt családja, sem férje, sem könye. -

S elégeték az *ártatlan* leányt.

(Anarcs.)

XII.

A MAGÁNYOSAK.

Hatalmas szürke szikla

Magas kopár hegyen,

Felette tiszta csillag

Sötétlő kék egen.

Bár létük közel hozva -

Egymást nem ismerik,

Szavuk nincs - némák, árvák

S magános mindenik.

Éjente felviláglik

A tiszta fénysugár

S éjente távol égről

A szikláig leszáll.

De magányos a csillag

Mert nem is tudja tán

Hogy fénye visszacsillan

A szikla oldalán.

S a szikla meg nem érzi

A tiszta sugarat,

Örökre, mindörökre

Csak magános marad.

(Zsdjár.)

SYMBOLISMUS A REALISMUSBAN.

KÉSETT ÁLOM.

Csaplárné volt fiatal korában.
Oda kint a «Homokos» csárdában
Jól ösmerték fiatalok, vének,
Ölelgették a betyár-legények.

«Tisztességes» asszony lett már régen,
Benn lakik a falu közepében.
Rég letette már a csapszék gondját,
Megtisztelik: «néninek» is mondják.

Rég bedőlt már a Homokos csárda,
De azért csak visszasiklik álma
Oda, hol a gabonaföld alatt
Most is szántják még a csárdafalat.

Mintha most is hallaná a szelet,
Hogy szórja a sűrű porszemeket
Vakolat-hullt, vedlett sárga falra,
Tört ablakra, festett zöld asztalra.

Mintha most is látná: mint fehérlik
Holdsugár a gyalog-bodzán végig,
Hogy ömlik el, árva csanál ágán,
Szerbtövisen, csodafa virágán.

Látja: a mint közeleg egy árnyék. -
A csaplárné vendégeket vár még?
Rojtos selyemkendő a derekán,
Piros gyöngysor barna kövér nyakán.

Bekerül az ajtón az idegen,
A csaplárné rá néz: «nem ismerem!»
«Egy liter bort!» - már elébe rakja. -
Hol járhat a betyár gondolatja?

A menyecske ott ül már mellette,
De a legény tán észre sem vette?
Hallgatagon iszik egy óráig, -
Nem messze már hajnal hasadtáig.

Felkél, lassan, egyet ránt a vállán,
Végig törül, kékes, tüskés állán,
Az ajtóból még vissza kiáltja
Elmenőben: az Isten megáldja!

Aztán többet soh'sem vette szavát.
Most, hogy már elszórta élte javát,
Úgy érzi - mert ez egy nem csókolta -
Mintha ő még sohsem csókolt volna.

Elgondolja: hiszen nem ösmerem,
Nem is tudom hogy mi a szerelem,
Rám sem nézett.- A «többi» meg szegény -
Futó homok, vadmender levelén!

Lement a nap, sötét lett az éjjel.....
Nagyot bólínt ránczos ősz fejével:
«Ha még az a rongyos csárda állna,
Hej! ha az a betyár arra járna!»
(Fényes-Littke.)

EGY GONDOLAT.

Szénás szekér megy az úton
Magasan megrakva,
Egy fiú ül a szekéren,
Mellette az apja.

Két hosszú zöld ákáczsor közt,
Hol a szekér halad,
Utána a porfelhőben
Nehéz illat marad.

Nagy, fűszeres szénaillat
Telíti a léget. -
Felnéz hirtelen a fiu:
«Hogy a nap ugy éget!»

Nem szól semmit, - az apja is
Felnéz most az égre.
- Fehér felhők kondorúlnak
Már a tiszta kékre.

Aztán lassan vissza dőlnek
Illatos szénára,
Égő nap süt mindkettőnek
Szalma kalapjára.

Egyik sem szól. - Ugy is tudja
Mit gondol a másik:
«Három boglya kint maradt még,
Kár lesz, ha megázik!»

(Kis-Várda.)

UJ MAGDOLNA.

Hideg csend a földön, hideg csend az égben,
Néma keserűség forrongó szívében.

Kereste az élvezet, vágyat vágyra fűzve,
Öröm koszorúját homlokára tűzve.

Fonnyadt a koszorú hervadó virága
Levele egyenként hullott le a sárba.

Szerelmet keresett, undort talált - végre
Tisztább, fehérebb vágy vonúlt be szívébe.

Tisztább, fehérebb vágy, az ég felé szállna
Nem lehet - már késő, - meg van törve szárnya.

Felsivit az éghez lángoló szemekkel:
«Hát így boldogítasz a Te szerelmeddel?

Sohsem hallgatsz reám? mindhiába kérlek,
Hiába óhajtlak, soha el nem érlek!

Kifonnyad lelkemből az undor is végre,
Legalább az a seb csak még egyszer égne!»

Semmi! semmi! semmi! néma marad az éj,
Viharzik, tör, tombol szívé a szenvedély.

Szikla fal tövében nagy mélység előtt:
Minden megváltozik, - egy lépés előre! -

«Ezt már mind ösmerem, rosszabb ott sem lehet.
Itt csak örök kérdés, ott tán a felelet?

Nézzük meg hát mi van ott az élet *alatt?*»
S a mélységbe sikklik egy fekete alak. -

(Anarcs.)

ARATÁSKOR.

Szép világos nyári reggel,
Harmat hullt a búzaföldre,
Forró déli napsugártól
Sárgúl már a búza zöldje.

Napsugártól, holdvilágtól
Mint hajlongó búzaszálak,
Földi forró emberszívben
Nő az öröm, nő a bánat.

Távolabb már meg-megcsillan
A leomló nyári fénybe',
- Rejtelmes fény, altató fény -
Vizsinű kaszáknak éle.

Nagy nehéz kévék borúlnak
Rá a földre, letarolva
Bánat, öröm emberszívből
Egymás után hull a porba.

Majd a tarlón, puszta tarlón
Ismét nyílnak a virágok
Jövő nyáron új kalászosok
Ringatják a napvilágot.
(Szent-Tornya.)

RÉSZVÉT.

Szeretője nem volt, de szóbeszéd
Sok szállt róluk, - mert este alkonyon,
Többször találkoznak, s azt hívék,
Hogy talán lelkük igazán rokon?
A nő szíve tiszta volt mint a kristály
S ha mende-monda szállongott körülte,
Mint alkalmatlan port, tündöklő tárgyról,
Lelkéről közömbösen letörülte. -
Egy napon ismerősök jöttek hozzá
S mondták: «tudod, ma esküszik barátod
Választottjával!» - majd szánó mosolylyal
Folytatták: «ez a férfiúség, látod!»
Aztán utálatos kíváncsisággal
Kiméletlen hosszan néztek szemébe
Tekintetükbe volt, a szájalom, s gúny
Bizalmasan - otromba keveréke.
A nő nem szól, csak halvány homlokára,
Felcsap az indulat pirosuló lángja,
Büszke ajka hajlása olyformát mond:
«Ma esküszik?» - ha én nem, hát *ki* bánja?
Eltávoznak az ismerősök s mondják:
«Láttad! szegény, hogy szégyellé magát?»
Nem tudják, hogy arcának ily biborfényt
Csak a haragvó, nagy útálat ad.
(Nagy-Eőr.)

GRANULÁTIÓ.

(Rythmicus próza.)

Szép vashidat vontak
A folyón keresztül,
Magasan emelkedik széles íve
A levegőbe.
Átszeli szürke hamvas vonalával
Az ég ragyogó kékjét.

A híd alatt, mint kedves kis játékszer
Látszik a túlpárt:
Kis piros fedelű házak,
Legelő tehenek a harmatos réten
S a távol hegyen
Sötét, kékes-zöld fenyő erdő.

Naponta tiz-tizenöt vonat siklik által
A hidon.
- Volt - nincs -
A füst elszállt, a vonat elrepült
Dübörgés elhangzott
A távol légbe'!

De a hidon még utánna érzik
Hosszas rezgése
Eltűnt vonatnak.
Ideges reszketés átjárja a vasnak minden parányát.
S titokzatos nagy munka folyik
A szerkezetnek rejtett belsejébe:

Parányok, melyek távol álltak
Egymáshoz vonzódnak,
Össze tömörülnek.
Mások, melyek egymáshoz tapadtak,
Most széjjel válnak.
Láthatatlan hézag támad közöttük.
S a titkos munka csak folyik tovább:
Átalakul a vas egész tömegje,
A nélkül, hogy szem észre is vehetné.

* * *

Szép párás, tavasz-reggelen
Ismét vonat siklik a hidon.
Egy ijesztő hang -
Ennyi az egész:
Mikor az utolsó kocsis átvonult,
Zivataros robajjal
Omlik össze a híd.
A partba befúródik törött íve,
Porfelleg, vizsugár
Magasra csapnak fel
Aztán, mindennek vége
- Csend, béke!

* * *

S a vonattal utazik tovább
Egy ember.
Élete nyugodt, csöndes,
Ép egészsége.
A veszélyből csodásan menekült,
De nem nézi a szép reggelt.

- Egy gondolat -
Pisztolyt ragad.....
Egy gyors lövés,
Ennyi az egész.
Aztán mindennek vége,
- Csend, béke. -

Mi történt lelke mélyén?
Soha senki nem fogja tudni.
Csekély rázkódás ment lelkén keresztül
Naponta, óránként:
Egy gondolat, egy gondolat,
Átjárta agyát, szívét,
Átváltoztatta lelkének szövetjét,
Egy rázkódás még - s összetörött
Örökre, örökre.

* * *

Harmadnapra,
Egy új hidat építenek,
Egy ó embert temetnek,
Aztán mindennek vége.
- Csend, béke. -

(Huszt.)

TÁNCZVIGALOM.

Homályosan világított szoba sarkában, kis asztal mellett, puha vörös-bársony kereveten, egy púpos, halvány ember ül.

Okos, mélabús szemei nyitott ajtóra függesztve, melyen át bálterembe látni.

A teremben mint fényes árnyak, vonúlnak el könnyű, színes leány-alakok, csillogó ruhákban, hevült arcokkal.

Virág és parfüm-illat, csicsergő beszéd, s csengő, kissé túl-magasan csengő nevetés hullámai szállnak a púpos emberhez.

Arczát lázas keserűség önti el:

«Gyülöllek, gyülöllek! nincs közöm hozzátok,
Csak egy a mi közös: a nagy élet-átok.
De még köztetek is elátkozott vagyok,
Bár átkosak mind, mind, - kicsinyek és nagyok.

Bár mi legyen sorsod, végső osztályrészed:
Az elkerülhetlen, borzalmas enyészet.

Minden gyümölcsfának porba hull virága -
Alig hajt ki a cser, már a féreg rágja.
Alig serdül a lány, már lehámlik róla
Az ifjuságnak egy-egy hirmondója.

Minden, mi született, száz halállal vész el,
Undok lesz előtte, a mit szépek képzel.

S én ezt mind jól látom. És ti? - engem néztek.
- Véletek sem lesz jobb, lágyabb az enyészet!
Ha egyszer rút testem majd a porba olvad -
De néktek - szépeknek - mit hoz majd a holnap?

Szörnyű, szent enyészet, hogy imádlak téged!
Te osztod egyedül az egyenlőséget!»

Egy csinos, nagyon fiatal leány halkán bejő, megáll a nyomorék előtt, felkéri tánczra.

Ez átfogja a leány derekát, ügyetlenül, zavartan kilebeg vele.

(Anarcs.)

HOMÁLYOS ARANY.

Sárgán világító rozsföld felett
Sötétlő szárnyak, esti fellegek.

Nagy kőtorony ürrében odaát
Harangok zugják enyészet dalát.

Megrendítő viharzó estihang
Hatalmas hullámmal zúg a harang.

És zivataros lelkem véle száll
Mint egy széltépte, csapkodó madár.

El, el, csak el, hol nem kísért a kín,
Túl minden gondolat határain.

Harangszóba most pity-palaty vegyül...
Hol is vagyok? - Elhagyva... egyedül! -

Köves fennsikon zord felhők alatt
Pihennék! - nem - nem hagy a gondolat.

Zavargó álom! - ennyi az egész? -
A táj, a hang nagy csendes éjbe vész.

(Rocks.)

EGY ÚTAS.

Álmosító tavasz hullám
Lepte el már a világot,
Fehér poros országuton
Messze, messze végig látok.

Ott egy fehér nyirfa törzse
Világít az árok szélén,
Távolabb a város tornya
Felmagaslik a kék égben.

Az elhagyott országúton
Fuvaros jön - lassan léptet,
Terhe nehéz, lóva fáradt
Kék ruhája rongyos, tépett.

Koporsó van a szekéren
- A vasútra viszi talán? -
Egy koszorú inog rajta,
Benne egy szép halott leány.

Senki, senki nem kíséri,
Csak a fényes nap sugárja
Siklik vele, - fényfoltot tép
A koporsó oldalára.

Körülte a déli szélben
Meg-fellebben fehér leple
A kifüggő szemfedélnek,
Mint egy tépett, fáradt lepke.

Nyikorog a nehéz szekér,
Fáradt a ló, alig bírja -
Hol várja a halott leányt
Nyugalomra csöndes sirja'?

Országuton józan fényben
Éles-tisztán siklik a nap,
S a ködös végtelen felé
A koporsó lassan halad.

(Szepes-Béla.)

HIRNÉV.

«Hírneves művész,» mondák, s ezren, százan
Reá mutattak.

«S művei?»

«Oh, szépek,

Elragadók, dicsők!» -

Meglátok tőle

Egy sokat dicsért, vakon bámult képet.

Láttam vásznán, hogy álmait eladta,

Szájízéhez faragta a tömegnek,

Beszélt az ő hangjukkal, sirt miként ők,

És nevetett, mint amazok nevetnek.

Magasztos álmát tetszetőssé tette,

Dicsőséget, nevet cserélt be érte,

Szerették - mert olyan volt, mint a többi,

Mindenki benne önmagát dicsérte.

* * *

Egy államférfit láttam:

«Mi nagy ember!»

Mondák, midőn bámulva rá mutattak,
Mert hízelt minden rossz szenvedélynek
Minden alacsony földi indulatnak.
És a nagy ember vidáman mosolygott:
«Hasonló vagyok mindenben hozzátok,
Olyan mint ti, csak higgadtabb, csak készebb,
Ez hirnevem, de ti ezt nem tudjátok.»

* * *

Egy hőst láttam, kiállott száz csatában
Halál elébe - hiúságból tette. -
A hirnév édes, édes a dicsőség,
Fénysugárt árasztott a hír felette.
S én e sugár világító fényénél
Megláttam mind, kiket ő a halálba
Oda dobott, - névtelenül, feledve
Hír s dicsőségért - a saját javára.

* * *

Egy könyvet adtak:

«Olvasd - híres ember! -»

Borzadva dobtam vissza: «hisz' ez bélyeg!»
Dicsőség, fény! Alatta lappang mindig
Egy közönséges, önző, durva lélek.»

De majd ámulva néztem lapról-lapra:
Csodálatos! hisz itt szárnyára felvett
Szeszélyből a hír, egy magános, büszke
Nagy álmodó, igaz művészi lelket.
Dicsfényt, mely máskor szemfényvesztők bére,
Feltüzi most a művész homlokára. -
Mintha csak hulladékból élő fényes
Zöld sár-bogár egy liliomra szállna.

(Nagy-Eőr.)

EZÜST NYÁRFÁK.

Mintha csak egyedül
Lennék e világon,
Körültem nagy nehéz,
Meleg nyári álom.

Száz fehér virággal,
Száz tündér mesével
A napsugár tüzes,
Arany szerelmével.

Merre terjed szárnya
A nagy boldogságnak?...
- Hát a fehér felhők
Hova, merre szállnak? -
Keletről nyugotra,
Elfúta már a szél.....
Megzörren a gyenge
Ezüst nyárfa-levél.
(Eszeny.)

TORONY-LAKÓK.

Ódon toronyból zúgó hangok szállnak:
Harang zúgása. - Esős esti légbe
Város felett, repül hatalmas hangon
Múlt századok megérczesült beszéde.
S a szomszéd háztetőn, sötétlő sorban
Varjúk ülnek. - Ködeső hull rájuk,
Tolluk nedvesen fénylik a homályban,
Repülés-készen leeresztve szárnyuk.
Fejük mind a torony felé fordítva
Egy-két perc csak - s majd ismét visszaszállnak
De várnak még: hogy szellős ős lakukban
Mikor lesz vége a harangozásnak?
(Szepes-Béla.)

HOLD FOGYTÁN.

Mikor elvitték a rózsám katonának,
Azt hittem: vége lett az egész világnak.
Hogy az ablakában nem volt már a lámpa,
Azt hittem: elfogyott a napsugár lángja.
De hányszor elnéztem a kis szomszéd lakot,
Az elhagyott, üres, fekete ablakot!
Sötét lett az ablak, sötét lett az élet -
Hát az én galambom idegenbe téved?
Hátha hűtlen lenne? - Nem - vissza fog térni.
Nem győztem eléggé a jó Istent kérni.
Csak utánna szállott minden gondolatom,
Három hosszú télen fáj a szívem nagyon.
De jobban megfájult még ezen a nyáron:
- Világos az ablak - de én már nem bánom!
(Nagy-Eőr.)

TEMETÉS.

(Rythmicus próza.)

«Áldott legyen az Úr neve!»
Hangzik a tiszta őszi légben,
Ákácson keresztül,
Falu csendes utcáján végig.
Gyönyörű férfihang
Érczes bátor hullámán száll az ének,
Közelebb, közelebb jó:
«Áldott legyen az Úr neve!»

Dél van. A falu népe
Munkája közepette kinn pihen
Gazdag, termő mezőkön.
Az utcán egy lélek se jár,
Egy szó, egy hang se száll,
Csak hatalmas hullámban
Közelg az ének:
«Áldott legyen az Úr neve!»

Most jönnek emberek.
Befordul a menet
Az útcasarkon.
Elöl fehér, gyalult keresztjét visznek,
Utánna jó a pap
Hosszú sötét ruhában.
Egy lány követi őt,
Karján picziny fehér koporsó.

Picziny piros virágok vannak rája festve
S körülte leng a szemfedél
Hullámozó fehér csipkefodra.
Egy asszony zárja be a menetet.
Lehajtott fővel megy, mintegy álomban
Az ének után:
«Áldott legyen az Úr neve!»

Napsugaras, világos déli fény
A boldogság, a lét hulláma
Ömlik szét az utcán,
Siklik végig a kis fehér koporsón.
S egy picziny fehér lélek száll a menettel
A temető felé,
Száll az ének hangján.
Mind távolabbról, távolabbról
Hangzik felém:
«Áldott legyen az Úr neve!»

(Anarcs.)

ELJEGYZÉS.

Temetőben jártam.
Szeretőmre vártam.
Gyepes sírdomb felett
Sokáig megálltam.

Fehér keszkenőmet
Ottan elvesztettem.
Én édes Istenem,
Hogy észre sem vettem!

Most feljár a halott
Hozzám minden éjjel,
Hivogat, integet
Leaszott kezével:

«Fehér keszkenődet
Nékem jegyben adtad.
Meddig kell még várni
Fehér lány miattad?»

Tudom, tudom véle
Immár jegyben járok. -
Sivit az őszi szél,
Hullnak a virágok.

(Nagy-Eőr.)

A CSENDES HALLGATÓ.

(Egy múmia-fejről.)

Zene hullámszik bokron, fákon át
Szellő hozza virágok illatát,
A hanghullámok szerte szét repülnek.
Virágillat, napfénynyel egyesülnek.

Hullámszik a nagy, színes örök élet.
Ének, zene a csöndes kertbe téved,
Mert amott lenn az árnyas kert alatt
Víg ifjúság ünnepli a nyarat.
Tánczolnak. - Sűrű bokrok levelén
Keresztül csillan tünde tarka fény,
Színes kendőkről, napsütött ruhákról
- Arany kévék az élet sugarából. -
Szól a zene, mind szenvedélyesebben,
Egy hang, egy dallam felszáll - tova rebben -
És megpihen árnyas tornác körül.

Itt, megdöbbenő, csodás diszletül
Üvegszekrényben múmia-fej áll:
- Az örök élet közt, az ős halál. -

Ez értelmetlen fekete tömeg
Uralkodott tán milliók felett?
Tán hatalmas király volt réges régen,
Idegen nép közt, idegen vidéken?
Országá széthullott, elpusztult népe,
És mégis itten, visszajáró képe:

Egy hüvely, melyből régen kiszakadt
Minden érzés és minden gondolat.
Vagy hát ki tudja? - Mostan ajakán
Valami elsuhan, - mosoly talán?
Nem - éji lepke szállt a fej felett -
Vagy hát ki tudja? - tán emlékezet?
Tán hallja azon régi dalokat
Az ősországból, melytől elszakadt?
A pillanatban, mely e perczben éled
Már benne vannak elmúlt ezredévek.

Ki vagy te rémes, zárkozott talány?
Egy semmi? vagy mi mindnyájunk talán?

Zöld fákön át napfényben száll feléje
Idegen népnek idegen zenéje.
Hanghullám, napsugár körülte téved:
Az ős halál körül, az örök élet.

(Szent Torna.)

HARANGSZÓ.

Zúgnak a harangok
Esteli imára,
Ködös arany fátyol
Borúlt a világra.

- Ködös arany fátyol
Holdvilágból szöve -
Emberi lakásra,
Csendes temetőre.

Tiszta égi sugár
A föld felett téved,
Hogy feloszlik benne
Minden bánat, vétek.

Én édes Istenem
Vigasztalj meg minket,
«És bocsásd meg nekünk
A mi vétkeinket!»

(Nagy-Eőr.)

VILLÁMOK KÖZT.

Az erdő fái zúgva hajlanak,
Utat nyit köztük egy sötét alak:
Sötét nagy felhő, zivatar követje,
Hogy sűrű szárnya az erdőt belepje.

Nagy felhő, melyet foszlányokra vágnak
Tüzes kigyói százezer villámnak;
Tombol, tör, tép, vadúl nyomúl előre,
Záporként ömlik szét a hegytetőre.

S egyedül ott, egy gyöngé ember áll,
Körülte villám, örület, halál:
Az ég szabadon bocsájtott viharja,
Vad szenvedélyek zúgó zivatarja.

A test már összetörne, de a lélek
Vihar hangjára álmából felébred,
Hánykodik, mint egy szárnya-tépett lepke,
Édes, gyönyörtelt fájdalom meglepte:

«Tombolj, vihar, villámok hulljatok!
Egyedül, árván, de erős vagyok.
Nagyobb erő, im, szembe szálllok veled!»

Már elvonúlt a viharzó ítélet.

(Nagy-Eőr.)

ÖRÖKSÉG.

Eltemették! - Szegény asszony
Volt csak úgy, mint ezren, százan.
Nem hibázik a világban,
Ha csak nem a rossz kis házban.

Beteg lett, mert sokat küzdött.
Aztán nem ápolta senki,
Most a falu kikisérté,
Elment tisztességet tenni.

Temetőről hazafelé
Jön az úra, meg a lánya
- Még alig hogy tíz éves múlt -
Sokan mondják: «szegény árva!»

Úgy érzi a gyerek, mintha
Világ terhe rá szakadna,
Pedig csak nagy érdes kezét
Tette vállára az apja.

Hangosan, hogy mind meghallják,
Mondja: «szegény feleségem!»
Majd halkán szól a gyerekhez:
«Most már te fogsz főzni nékem»!
(Nagy-Eőr.)

A VÁRBAN.

«Akarja látni? - jó!» - mást nem szólt,
Csak csomó kulcsát felvevé,
S fehér babos karton ruhában
Ment a hegyen, a vár felé. -

Hogy kinyitá az öreg asszony
A nagy, nehéz bejáratot,
Mintha kitárt volna előttem
Egy rég feloszlott századot.

Körültem nagy csend. Minden romban.
Beomlott már a bástyafal.
A nagy torony már dülő-félben,
Megtépte ezer zivatar.

Tető alatt mi megmaradt, csak
E nagy széles, meszelt terem,
S három-négy arczkép - emberekről,
Kiknek nevét sem ösmerem:

Egy asszony, kék selyemruhában
Hajpor fején, gyöngyék nyakán,
Szemében életbüszkesége,
Kaczér mosoly szép ajakán.

Látszik: hogy ünnepelt volt, s büszke,
És most? ez alak hol lehet,
Melyet az élet csilló habja
Egy pillanatra felvetett?

Ott, hol a többi! - Még néhány kép -
Komoly, meggondolt férfiak
Nehéz, nagy gond tekintetükben
- Az ország, vagy e nő miatt? -
Ki bánja már ma? és ki tudja?

* * *

Szekerem már nagyot haladt,
Poros, fehérülő ország uton
A csillagfényes ég alatt.

Egyszerre csak - mintha közelbe
Ismét látnám a képeket.
De élnek mind, s rám valamenyi
Uj ösmerősként integet.

Szólnék hozzájuk, meg kérdezném,
De félbeszakad a beszéd,
Eszembe jut: idegenek mind;
Hisz egynek sem tudom nevét!
(Lubló.)

PUSZTÁN.

Hogy elfogott, hogy körülszótt
Az a régi álom,
Hogy itt vagyok, ismét, a nagy
Széles pusztaságon.

De sok a lég, de sok a fény
Mely körültem árad!
Fénytengerbe bele merül
A kis földi bánat.

Mintha minden szépség, jóság
E földre lehelne.
Mintha itt szállna előttem
A sík puszták lelke.

Fátylát bontja, fátylát vonja
A széles határra,
Hány ezer kép van felírva
Büvös fátyolára?

Mint terül el arany napfény
A sík pusztán végig,
Ezüst színű szép délibáb
Mint száll fel az égis.

Mint iramlik rajta az ég
Tüzes zivatarja.
Hogy vonja be hideg télnek
Fehér hóviharja.

Mint gyulad ki, felette az
Esthajnali csillag,
Mint lepi el édes-lágyan
A kakukfű illat.

Milyen csekély, milyen gyöngé
A mit ember érez.
Itt, hol olyan közel vagyunk
Az Isten szívéhez!

(Csaba-Csüd.)

FUTÓ HOMOK.

A város-végi temetőhöz
Vásártéren vezet az út -
Diszes fogaton, úri-asszony
Visz holt férjének koszorút.

Halála évforduló napján
Hozzá mindig ellátogat,
Bár könnyei már rég kifogytak
S kétéves gyásza elapadt.

Mellette - hogy halad a téren -
A zöld káposzta fejeket,
Szegény asszony ponyvára rakja,
S az úrnő felé integet.

Ez is özvegy. Hisz urát még csak
A múlt héten temette el,
De már gondoskodik a télről,
Nem gyászolhat, mert - élni kell.

Az úrnő felsóhajt magába:
«Mi nyomorúlt is életünk,
Hogy még gyászunk is léha múltó,
Hogy oly könnyen feledhetünk.

Az unalom itt, ott a munka
Elmossa az emlékeket,
S az élet kis-hullámú árja
Szét fut a nagy halál felett.»

(Mándok.)

UTOLSÓ TEKINTET.

Leszálló nap, magasztos csendes béke
Arany fényben vonúl a tájon át
Édes tavasz álmodva bontja széjjel
Varázslatos, bűvös zöld fátyolát.

Az országúton emberek haladnak -
Egyik most a városból érkezett,
Lisztes szekérrel - a másik kötélén
Egy gyöngye, tarka kis borjút vezet.

Oly szép kis állat, rózsás gyöngye szája
Lassan morzsolja még a rét fűvét,
Bámulatos szelid sötét szemével
Megadással tekintget szerte szét.

Közel jövők: «jó estét hova? merre?»
Kértem az embert - és az út felett
A langyos esti légben siklik hozzám
Egy úndorító rémes felelet:

Rettentő, véres, borzalmas halálról -
S az ember oly nyugodtan mondja ki
Oly közömbösen, talán nem is tudja
Hogy élet-halál is csak valami?

Ime egy ifjú élet, friss erőben,
De már nem éri meg a holnapot! -
Mintha sejtelmes rémület fogná el
Az öntudatlan gyöngye állatot.

Tán *ama* percznek érzi közeledtét? -
Megcsillan most szelid sötét szemén
A lemenő nap búcsúzó sugárja
A szép, hanyatló, tiszta esti fény.

Hogy elmosódott már külső alakja!
Nem látom benne, csak a szenvedőt,
És mélyen, mélyen hajlok meg előtte,
Mint egy haldokló nagy király előtt.

(Szepes-Béla.)

BOCSÁSS MEG ANYÁNK!

Anyaföldünk, te türelmes, te áldott!
Néked köszönünk minden szép virágot,
Minden gyönyört, mely felvezet az éghez,
Ember szíve, csak sziveden át érez.

És mégis, minden undok átkot, vétket
Minden nyomort rád halmaz teremtményed,
Ha ocsmány, romlott vágyát, kedvét tölti,
Engesztelőleg mondja: «hiszen földi!»

A «földi, földi» szó hangzik feletted,
Hálátlanul durván tapodják kebled.
Rád dobnak mindent, mi szívükben érett,
Mint átkos, titkos, gyilkos kigyó-méreg.

Te szép, világos, jó! tehetsz te róla
Hogy szörnyű bánat a bünök adója?
Hogy gyermekeid szép arczodra fedték
A sóhajok, a könnyek sűrű leplét?

Egy csillaga vagy te is csak az égnek,
De így, közelből, nem látnak a népek,
Nem nézik soha lelked tiszta fényét
Az ég, reád-sugallt, fehér reményét.

Szép, tiszta, fényes csillagom szeretlek!
Hálás, áldó imát mondok feletted:
Légy áldva, a tél fehér szűz havában,
Heves, forró, színes-világos nyárban!

Légy áldott holdsugárral csillagfénynyel,
Légy áldott, áldott, *áldott* nappal éjjel!

Föld! csillag! égi test! oh nézd el nekünk
Hogy szépségedet rúttá marja vétünk.

Tekints elnézőn, kegyesen reánk,
Bocsáss meg nekünk drága jó anyánk!

(Anarcs.)

REALISMUS A SYMBOLISMUSBAN.

GOTHICA.

I.

Keresztelnek. - A sekrestyében
Homályos gyertyafény
Megcsillan piros asszonykendőn
Öreg pap ősz fején.

Mint árnyképek, most mind a gyermek
Felébe hajlanak:
«Ellene mondasz-e az ördög
Minden pompáinak?»

S felhangzik bátran, biztonsággal
Az egy szó: ellene!
Mintha az élethez e szónál
Már több se kellene.

S kinn az ajtónál leskelődik
Két rém. - «Annyi a fény»
Mondja az egyik. - «Él az érzék»,
«E lélek az enyém!»

Mondja a másik: «bár hogy legyen
Bár merre visz az út,
E test is, mint a többi mind, mind,
Csakis karomba jut.»

«Amen!» hangzik benn, s az ajtónál
Mind a gyermekre vár
Türelmes, lassú biztonsággal:
Az ördög, s a halál.

II.

Keresztelnek. - A templomajtón
Már a gyermekre vár
Türelmes, lassú biztonsággal:
Az ördög s a halál.

«Lelke mégis csak az enyém lesz!»
Mondja az egyik rém.
Mondja a másik: «gyöngé teste
Már most is az enyém!»

Orgonahanggal száll az ének -
Egy angyal halk szava
Hangzik a légből, mintha fényes
Hús harmat hullana:

«Kicsinyke föld szűk láthatárán
Bár nagy hatalmatok
De túl, a távol végtelenbe
Egy örök fény ragyog.

Felissza a sötétség árnyát
E tiszta égi fény,
Minden kétségen túl világít
A nagy örök remény.

Halál és ördög, lét és nem-lét
Minden az Istené,
Ő viszi mind a halhatatlan
Nagy boldogság felé!»

(Mándok.)

VENDÉGEK.

Arany vágású régi fénykép-album
Kezembe akad új év éjjelén.
Szent Isten, mennyi behavazott emlék,
Mennyi barát, rokon, ösmert egyén!

Ezek még élnek, hisz csak most hagyták el
Víg «boldog új év!» szóval a lakot,
Lámpásuk vissza-csillanó sugárja
Még érinti a havas ablakot.

Szán-csengőjük vidám csillingelése
Még nyugtalan hullámban visszaszáll,
Még hallom... most már elveszett a hóban,
Mint egy távolba' eltűnő madár, -

Ezek még élnek - de a többi mind, mind -
...Ez öngyilkos lett egy szép reggelen,
Ennek, már régen keserűre váltott
Az akkor - édes, «boldog» szerelem.

Ez, híres államférfi lett azóta,
Ki hitte volna? - Mostan már szegény
Visszaesett az egykori homályba.
Hisz a halott mind, mindig oly szerény.

Ezt, férje megmérgezte - gyermekágyban -
Bájos leány volt - jól emlékszem még
Mi nagy öröm volt, midőn szép fejére
A fehér myrtuságot feltevék.

Ez ismét itt - még él; de messze távol...
Ez közel van, de szivben elhagyott;
Ez közömbös, ez hű maradt mindvégig,
De hisz szegény már öt éve halott.

És a mint nézem, hosszan, álmélkodva,
Az elhalványúlt, régi képeket,
Mintha titkos áramlat visszahozná,
Mindegyiknek a múltó életet.

Alakjuk nő, életnagyságot ért már,
Szavuk hangját ismét megismerem,
A régi mozdulat minden alakban,
A régi szenvedély minden szemem.

Körültem vannak ismét mind: - de hányan!
«Honnan ily késő?» - «Ah jó éjszakát!»

Intő hang komoly, megható rezgése
Szeli a fényes téli éjet át,
Éjféli óra, új év első percze!
- A számtalan alak mind elhagyott. -
Egy fénykép-albummal, üres szobában.
Elhamvadó tűznél, magam vagyok.

(Anarcs.)

A KÖD VÁNDORAI.

(Rythmicus próza.)

Uj év napja! a templomból szállnak
Még orgonahangok.
Elszállnak a fehér havas utcán,
Fehér-tetős házak kapuja mellett,
Be be a ködbe,
Fehér téli ködbe.

Az isteni tiszteletnek vége,
Tódúl a népség,
Templomajtóból
Kiömlenek a fehér hóra
Havas utcára, s végig az utcán
Be, be a ködbe,
Fehér téli ködbe.

Mind imádkoztak: hogy uj év napja
Boldog legyen nekik,
S mennek behunyt szemmel,
Be be a ködbe,
Fehér téli ködbe.

S templomajtónál
A halál várja, kijövő népet
Uj évtől átveszi
A neki szántak sűrű tömegjét:

«Tavaly ennyit adott
Emberanyagban, elmúlt testvéred.

Ez idén többet, csak mindig többet!
Csak szülessék sok, sok,
Hogy birodalmam
Terjedjen, nőljön!

S a mit te elvonsz, megadja majdan
Jövő testvéred.»

Tódúl a népség, fehér utczákon
Havas utczákon
Be az ujévbe,
Be, be a ködbe
Fehér téli ködbe.

(Ajak.)

ÜRES DIÓK.

Hervadt virág közt, árok szélén,
Lombvesztett, őszi fák alatt
Ember-nem-járt magányos téren,
Ül egy hatalmas nő-alak.

Szigorú minden szép vonása,
Fehér fátyol sötét haján,
Kezében fényes éles késsel
Diókat bontogat talán?

Egy gyermek arra megy, megkérdi:
«Játszod néznem nem szabad?
Hadd bontsam én is a diókat!
Ki vagy? mért ülsz itt egy magad?»

A nő rá néz: «Nem ösmer senki,
Senki - «*Igazság*» a nevem,
Nem diók ezek, mint gondoltad,
De ember-szivek, gyermekem.

Látod, miként fejtem le róluk
A sima csiszolt réteget;
Keresem minden, mindenikben
Megmásíthatlan képemet.

De nem találom - egyben sincsen -
Mi bennök rejlik, nem talány!
Hiú és önző valamenyi
Üres, porlandó mindahány.

«Ejh!» - s az Igazság türelmetlen
Eldobja mind a sziveket,
«Üres diók! ki nézegetné?» -
A gyermek vigan felnevet:

«Én vagyok a Hazugság álma
Minden csalárd hiú remény
Hogy az Igazság félredobta, -
Most e sok szív mind az enyém!»

Zord szél sivit, avúlt mesét mond
A fák lehulló levele:
«Volt, hol nem volt egy Istenasszony,
Hajdan, - Igazság volt neve.»
(Anarcs.)

KIK ERRE JÁRTAK.

Távol hegyek sötétlő kékje
Elfedte a napot,
Terjed az alkony fátyolszárnya
A táj oly elhagyott.

Sovány, halvány-zöld rozsvetés közt,
Ingó kalász alatt
Kígyózó út hosszú vonalja
Lágyan siklik, halad.

Egy árva lélek sem jár erre,
- Nyomasztó tompa csend, -
De ott, e közelgő jelenség.
Szent Isten! mit jelent?

Jönnek, jönnek, de testük nincsen, -
Mindannyi árnyalak;
Haladnak, majd egymásba folynak,
Majd széjjeloszlanak.

Mind, kik valaha erre jártak,
Ifju, öreg, gyerek, -
Egyszerre csak a sokaságban
Magamra ismernek.

Jövök - nem egy, de száz alakban,
S itt *az* vagyok talán
Ki voltam rég múlt alkonyatkor,
Rég múlt nap hajnalán.

Kezem kinyújtom: állj meg, állj meg!
Várj! megszólítalak. -
Mint repülő árny siklik rajtam
Keresztül az alak.

S a többi mind - egy fény, egy árnyék -
- Felcsillanó habok,
Eltűntek már. - Az út oly néma
A táj oly elhagyott.

Az útnak vége, haza értem
Rég eltűnt a sereg. -
S én úgy érzem: egy új alakban
Ismét velük megyek.
(Rocks.)

GLORIA.

(Rhythmicus próza.)

Mint egy ős barbár király koronája
Meredez fel átlátszó tiszta légbe
A sziklabércz tépett vágott taréja.

A nagy egész
Hogy egybe vész,
Szürke kemény falán
Hány bűbájos szín olvad össze
Barnás mély meleg foltok
Violaszínű árnyalatba vesznek,
A hamvas zöld beolvad
Párás kék homályába.

Zord hatalomban áll a sziklafal
Érintetlen - rémes mélység felett

Lenn, könnyű pára-felhők keletkeznek,
Alakjukat a nap ismét felszívja,
Elosztanak a ködös messzeségben.

Majd ismét ujak, s ujak szállnak fel,
Hozzá simulnak a kemény sziklához
Foszlányos, gyöngéd, futó öleléssel,
Érintik a merev gránitfalat.

Most az égből fehérebb ragyogással
Átlátszóbb felhők hajlanak hozzájuk:
Az angyalok kara.

Fehér koszorúban
A szikla-csúcsra szállnak
Ott éneklük hatalmas tiszta hangon:
«Gloria in excelsis Deo.»

S béke száll le
Völgyek ölébe.
A jóakaratu emberekre.

KÖDKÉPEK.

Kinyílt, hervadt, majd elmúlt a virág
De csak úgy süt a fényes holdvilág
Mint azelőtt. - Ki tudja és ki bánja,
Hányszor változik meg a föld viránya?

Egy éjt száz év múlva elképzelek:
Lehúnyva lesznek már mind a szemek
Melyek ma, vágyva néznek be a fénybe,
A titokteljes, szótlan, távol égbe.

Az oly vágyódva várt aggalmas «holnap»
Már akkor rég közömbös «múltba» olvadt.
Itt-ott egy név még hullámszik felőle,
Benyúlt a távol változó jövőbe.

S az árnyék-képek lassan jönnek-mennek,
Meddig tart még? mikor lesz vége ennek?
Elmúlt már millió, - s mérhetetlen számba
Csak ismét más és más, s más jött utánna.

Feltűnnek, majd eltűnnek mind az árnyak,
S fonódik tovább az a tenger bánat
Mely követi a föld-idő folyását
Az anyag nyughatatlan változását.

Hát nincs mentség? - így lesz ez mindörökre?
Fehéren, tisztán süt a földi rögre
A holdvilág. - Talán e tiszta fény
Egy ösmeretlen, megsejtett remény?
(Jobbágyi.)

SÁTÁN HALÁLA. (Karácsonyi mese.)

Csillagfény ömlik a fehér hóra,
Közeleg lassan az éjféli óra.

Magános toronyból elszálló hangok:
Zúgnak, felzúgnak a nagy harangok.

Nem húzza senki - de mégis szállnak
A hangok, mint röpkedő, nyugtalan szárnyak.

S benn a magános templomszentélyben
Felzúg az orgona, hosszan, mélyen.

Nem játsza senki, és mégis szállnak
A hangok, mint simuló széles szárnyak.

És terjed az összhang, és terjed az ének:
Sugarába olvad a nagy csillagfénynek.

Elszáll a földön és felszáll az égre,
Feloszlik a fehér, csillámló fénybe.

Terjed a földön a boldogság árja,
Világ e perczben Megváltóját várja.

Csak egy földrészre nem hatol a fény,
Nem jut oda sem béke, sem remény:

Magános dudvás temető árka,
Minden örömtől megfosztva, elzárva.
És a bozótos, vad árok szélén,
Egy nőalak ül, megtört-kevélyen.
Undok, rettentő, nyugtalan lélek:
Kétségbeesett, kétségbeejtő Vétek.
Karjában vonaglik - most rémesen hörgött -
Végső tusában, a haldokló Ördög.
«Im,» mondja a Sátán, «már jön az álom,
Nincs helyem többé, itt, e világon.»
«Hát mért teremtel?» mondja a Vétek,
Oda dobtál a szenvedő népnek.
Most itt hagysz magamba, nyomorúlt gyáva!
«Maradj! vagy vigyél magaddal a halálba!»
Az ördög felsohajt, úgy érzi, hogy végre
Lelkébe száll a jólét, a nyugalom, a béke.
Lefoszlik róla, minden, mi állat:
Hegyes fülek, szarvak, a kecskelábak.
Szomorúbb, csüggedtebb, lesz mindig a Vétek:
«Vége már! - de akkor én minek is élek?»
Nagy villámló fény az eget szétvágja:
Leszálló angyal csillámló szárnya.
Mintha már fénylene a harmatos reggel,
Jön Gábor angyal a mennyei sereggel.
Összechapódik csillámló szárnya,
A haldokló Sátánt karjaiba zárja,
Elviszi magával a nagy örök fénybe. –
Eljött a Megváltó. A gonosz meghalt.
Dicsőség Istennek a mennyben,
És a jó akaratú embereknek
A földön béke!
(Gyulaháza.)

A MADÁR.

A fő oltáron hosszú gyertyák égnek.
Beszűrődik a halvány téli fény
Ezer színes, összeolvadt sugárban,
Ives ablakok festett üvegén.
Könnyű, átlátszó tömjén-felhők szállnak
A magas, arany oszlopokra fel.
Orgona hangja - édes, égi-ének -
A nép meghajlik - némán ünnepel.

Kitárul most a széles, nagy bejárat,
Megcsillannak a drága ékszerek:
Selyem-bársonyban, csillogó ruhákban
Belép egy ékes, diszes nász-menet.

Elől a násznagy, rózsabokrétával,
Majd, egy magas, szép férfi oldalán,
Fehér fátyollal, fehér koszorúval,
Egy halvány arcú, szőke szép leány.

Letérdelnek - elmondták már az esküt.
Meghajlik mélyen a fehér ara, -
Mintha egy perezre elsötétült volna
A viaszgyertyák meleg súpára:

Egy árny tolúlt a szinhomályos fénybe,
Nesztelenül, rémes-halkan beszáll
- Az Isten tudja, honnan jó? hová megy? -
Egy nagy pelyhes tollú, éji madár.

Egy nagy bagoly. - Hogy fénylenek fejében
A tágra-nyitott, izzó nagy szemek!
Elsiklik, hangtalan sötét röptével
A térdelő, fényes násznép felett.

Nem látja senki - de hogy megérinti
Szárnya hegyével a fehér arát,
Megborzad a lány, s édes boldogságát
Az irtózat hulláma futja át.

Nem tudja, hogy mért retteg? hogy mitől fél?
Nem látja még a rémes madarat,
Csak ijedve tekint fel: hogy a fátyol,
A hosszú fehér fátyol elszakadt!

(Budapest.)

A NAGY ARATÓ.

A búza kalásza megérett már -
Csak arat, csak arat az örök halál.

Kaszája éle halkán sivit,
Vágja a mezők kalászeit.

Vágja a rétek nyíló virágát,
Vágja az élet százezer szálát.

Jön, halad gyorsan, már látom közelbe
Fényes kaszáját már felemelte.

Mi rémes, rejtelmes, sugárja e fénynek -
Hisz csábító a nap! hisz oly szép az élet!

Felcsillan a kasza, mintha már vágna,
Majd lecsapódik, mint sebzett madár szárnya.

Oly nehéz a munka, oly sűrű a kéve.
A nagy arató is megpihen végre.

Már fénylik sarlója a növekvő holdnak:
- Ma nem, még ma nem - majd holnap, majd holnap! -

(Szajol.)

AZ ÜVEGFAL.

Magányos, árva minden lélek,
Mint egy üvegharang alatt,
Halandó kéz még át nem törte
Ez átlátszó, kemény falat:

Felolvadnál a természetbe? -
Hiába nyúlsz a hold után!
S a rét virága itt melletted,
Azt hiszed, közelebb talán?

Hisz' szól a holdsugár szivedhez,
S szól illatával a virág,
Mégis oly mérhetetlen távol,
Idegen az egész világ.

Rokon lelket látsz, mely közelben.
Melletted vágyva elhalad,
Kezed kinyújtod - s megérinted
A jéghideg kemény falat.

Isten felé vágyódna lelked?
Kibontja szárnyát, felrepül.
Meddig? - Az égboltot elzárja
Az üveglap kegyetlenül.

Nem lehetsz semmit e világon,
Önmagad sem keresheted,
Hiszen előtted az üvegfal
Elzárja - saját lelkedet!

(Nagy-Eöör.)

LEVÉLHULLÁSKOR.

Könnyü fehér pókháló szálak
Tündöklő őszi légben szállnak.

Csicsergő őszi madarak -
Elsárgúlt kert kék ég alatt,

Minden levél úgy fénynyel telve.
Mintha csak napsugárt lehelne.

Hajlik a csipkerózsa ága,
Piros bogyóvá vált virága.

Arany levelet szór a szellet, -
Halk nevetés a bokrok mellett.

Feltűnnek most mint színes árnyak,
Kis kecskelábak, pilleszárnyak,

Hegyes fülű vidám fejek:
Mindannyi játszó Faun gyerek.

Egyik a bogyó után nyúlna,
De lám, tövistől vérzik ujjá,

Sivít - a többi felnevet,
Játszik, tép, tombol a sereg.

Egyik himbál a rózságon,
Másik egy elkésett virágon
Szedi a harmatcseppeket,
Szórja a fényes levelet.

Egy más, piros bogyót dobál,
Majd erre ugrik, arra száll.

Csendes lesz, most a bokrok alja,
A nagy Pán jó - sipjával csalja
Mind a sok játszó gyermeket:
«Mindig tombolni nem lehet!»

«Látjátok a kék égre szállnak
Már sűrű szürke felleg-árnyak.

«Aludni most!» - vidáman fujja:
Jövőre, majd jövőre újra!

(Anarcs.)

ÜNNEPÉLY.

Temetőfal árnyékában
Siroszlop áll. - Tetejében
Hamvveder kisdéd alakja
Fénylik márványból, fehérén.

Hogy lenyomja a nehéz kő
Nagy súlyával a kis házat!
Csak néhány év - s már lezárva,
Mintha nyomná három század.

Nappal csendes a sir tája,
Hallgatag, - de minden éjjel
Földalatti csöndes boltból
Zene hallszik szerte széjjel.

Kitágul a szűk koporsó,
Kristályból lesz minden lapja
- Holdvilágos tündércsarnok -
Fényét önmagától kapja.

És lakója, most felébred
Szép lesz, mint volt hajdan, régen,
Kéjes minden mozdulatja,
Ifju tűz sötét szemében.

Arany fémből pálmák nőnek
Körülte, s gyémánt-virágok.
Nagy szökőkút, harmat helyett,
Gyöngy, s smaragdot hint reájuk.

Földalatti tündérházban
Foly a vigság, foly az ének,
Hosszú színes fényes sorban
Jönnek-mennek a vendégek.

Mind meghajlik, hosszan, mélyen,
Az előtt, ki otthonába
Bűbájos, lányos varázsszal
Mind e sok vendéget várja.

Szól az egyik: «mit is érzek?
Tán a földön hajnal támad?
Mintha leszűrődne fénye
Szürke hajnal sugarának.»

Szól a másik felfigyelve:
«Még a földön minden alszik!
- Halld, mi édes ez a dallam»...
Most egy más hang tompán hallszik.

Durván, tompán a kakasszó
Szól a földön virradatra,
Lassan kél a láthatáron
Már az élő lények napja.

Lenn a sírban elsötétül
A koporsó tünde fénye,
Mind feloszlik, mind eloszlik
Sírbolt éji tüneménye.

Mind feloszlik, mind lefoszlik
Bűvös alak, lenge fátyol,
Fény-varázsos éjji élet
A régen-halott leányról.

Szűk lett újra a koporsó,
S keskeny, hosszú üregében,
Néma csöndben, mozdulatlan,
Egy csontváz pihen fehérén.

(Szepes Béla.)

AZ ERDŐ FANTOMJAI.

(Rythmicus próza.)

Feljöttek az emberek
A vad, szűz rengetegbe.
Lapályból jöttek, termékeny földről,
Mely önté az áldást.
De több kell nekik.

Fejszével jöttek
S irtják az erdők
Fáit, bokrát.

Nem elég már a fejsze,
Tűz kell nékiek:

Nagy koszorúban, tizenkét helyen
Tüzet gyujtanak,
Úgy dobják bele
A levágott törzseket, ágakat.

Fájdalmasan zsugorodik össze
A még friss, zöld bükk levél.

Virágok szirmai,
Mint égő pillék
Elhamvadnak.
A törzsek izzóvá lesznek,
S a Szépség angyala
Harczra kél ismét
Az emberekkel.

Ők tűzzel-vassal ellene,
De az angyal
Csak fátyolát borítja ember-műre.

Eljönnek mind az erdő fantomjai,
Kíváncsian nézik, vizsgálják:
Ki háborítja nagy nyugalmukat?

A füstbe szállnak,
Mint sötétlő árnyak,
Ugy mint könnyű, foszladozó fehér pára
A megvilágított aranyos füstbe.

Az erdő tömegje,
Komoran, mélyen sötétlik mögötte.

Tűzkéve száll most, fényes-sziporkázva
Fel a magasba,
Ezer szikráit - játszadozva hányja
Fel az átlászó üveg-tiszta égbe,
Holdvilágos kék égbe.

Majd lángok csapdosnak
Nyugtalan hévvel,
Mint üldöző fúriák
Vörös lobogó haja.

Az erdő fantomjai hajlanak, jönnek:
«Ki háborítja nagy nyugalmunkat?»

Nő, nő a tűz, terjed,
Már nem emberkéz rakja,
Fantomkezek szitják magasra, magasra.
S másnap a Szépség angyala elvonúl
Tündöklő harmatos fátyolával
Egy elégett hajlék felett.

Benne megfulladt emberek. -

És lenn az erdőben,
Leperzselt helyeken
Hamus humusba
Hullanak a magvak.
Fákról virágokról
Hozza ide a szél,
Madarak szárnya, tündérek keze:
Jövő virágok, jövő nagy fák
Kikelő magját.

Jó a virradat.

(Ivanyova.)